

DE WINTERKONING

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

De Winterkoning is het verenigingsblad van de Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland. Het verschijnt viermaal per jaar: begin januari, april, juli, en oktober. Uiterste inleverdata voor kopij zijn: 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november. Voor het digitaal versturen van illustraties moet de illustratie in JPG-formaat zijn en liefst in kleur.

Voorzitter Hans Stapersma tel. 06-22684313
Heereweg 44
1901 ME Castricum

Secretaris Arie Dekker 0251-655817
C. Huygenstraat 4
1901 JA Bakkum
secretariaat@vwgmidden-kennemerland.nl

Penningmeester Renie van der Werf 072-5337 078
Vogelwerkgroep Oosterzijweg 6a
1851 PA Heiloo
penningmeester@vwgmidden-kennemerland.nl
rek.nr. NL67 INGB 0004 4913 69
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland

Penningmeester Kees Roselaar 072-5125 423
Vinkenbaan roselaar@xs4all.nl
rek.nr. NL03 INGB 0004 3806 80
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland

Bestuursleden Hans Schekkerman 0251-881405
Micha de Heus 06-49918837
Piet Admiraal 0251-232603

Ledenadministratie Femie de Jager – ten Berge 0251-831286
Kerkweg 88
1964 JG Heemskerk
femiedejager@vwgmidden-kennemerland.nl

contacten

- Milieufederatie Hans Stapersma 06-22684313
- SVN Hans Stapersma 06-22684313

© het copyright van de artikelen, tekeningen en foto's berust bij de auteurs, tekenaars respectievelijk fotografen

vervolg binnenzijde achterflap

Excursie Nulderneau, Zeewolde, 15-12-2018

Huub Huneke

Weer: geheel bewolkt, des nachts lichte vorst, overdag - laat ik het maar op z'n Hollands zeggen - de hele dag een dun, niet prettig aanvoelend, naar, geniepig, lichamelijk afknappend, smerig en hufterig oosten windje kracht 3 naar 4 Beaufort.

1. Nulderneau: Met betraande ogen keken we naar 1 adulte man en 1 vrouw Non, 12 Pijlstaarten, 8 Krakeenden, 3 Slobeenden, 210 Kieviten, 63 Wulpen, 24 Bonte Strandlopen, 2 Buizerds, 1 Witte Kwikstaart, 41 roeptoeterende Canadese Ganzen, circa 150 Kolganzen en opgeteld 4 Grote Zilverreigers.
2. Hertog Reynout museum-polder gemaal-parkeerplaats: Door natte ogen zagen we op een verticaal ingegraven boerenweiland bielzenheksaal een adulte Zearend zitten.
3. Horsterwold: Caravankampeerplaats "De Distel", de caravanplek van excursieleider Jan Zweeris. In de kantine daar dekten we elkaars tranen en warmden ons genotsvol op met een paar bakken goeie koffie. Nooit eerder zo lekker in een kantine gezeten. Grenzend aan de kantine staan een aantal flinke fijnsparren waarin wij - tot tranen toe beroerd - zeker 19 overdagende Ransuilen telden. Snikkend, snotterend en jankend zagen we 6 Appelvinken rondvliegen die even maar, bovenin boomtoppen landden. Schuw vonden wij ze.
4. Wolderwijd: rijdend op de Zeewolderdijk zagen we vanuit de auto honderden Meerkoeten, Kuif- en Tafeleenden op de witgekopte golfjes dobberen.
5. Harderbroek westpunt: gemetselde uitkijkpost met eronder een patatereet die gesloten was. De tranen waren op. In de enigszins lichte pinkten we 3 Buizerds en 2 Grote Zilverreigers weg. We vonden het wel goed zo! Qua weer was het de dunste excursie ooit!! Maar..... met leuke mensen die de moed erin hielden en nog wat zagen ook.

Excursie Noordpier, 20-01-2019

Cees op den Velde

Zondagochtend met een verblindende zonsopgang; in de Alpen noemen ze dit 'Kaiserwetter'. Ook daar na een lange sombere periode prachtig weer.

Een week eerder was de excursie nog afgeblazen vanwege het slechte weer en het feit dat de pieren afgesloten waren. Als je ziet wat wind en golven kunnen vernielen op zo'n stevige pier begrijp je dat heel goed. Nu dus wel een excursie op één van de mooiste dagen van de afgelopen tijd; arme Bob stond vorige week in weer en wind te wachten, maar nu mocht hij ook meegenieten.

Ruud Altenburg had ons de Kleine- en de Grote Burgemeester beloofd en we waren de auto nog niet uit of daar zat de Kleine Burgemeester op het hek van de uitkijktoren, geduldig te wachten op passerende schepen, die meteen aangedaan werden bij langsvaren. Een mooi gezicht, zo'n statige meeuw achter een groot schip aan.

Kleine Burgemeester

Foto: Cees op den Velde

We eisten nu ook de Grote Burgemeester, maar volgens Kees R moesten we dan naar Wageningen, waar hij op een grote vuilnisbelt fourageerde; die hebben we dus niet gezien, jammer.

Door het mooie weer waren de vergezichten op zee ook zeer helder. Eén van de 14 deelnemers vroeg zich nog af waarom er zoveel schepen op de rede lagen te wachten, maar na inzoomen bleken dit weer nieuwe 'klonten' windmolens te zijn. Er komen er steeds meer, maar ja, om Tata Steel op electra te laten draaien, hebben we nog 3 miljard windmolens nodig; dat duurt dus nog wel even.

Windmolens ver op zee

Al snel kwamen er meer vogels in zicht zoals een Wulp tussen een aantal Scholeksters. Altijd leuk om een mooie Wulp te zien. Bij nadering van het strand zagen we een grote 'zeehond', wat bij benadering een zwemmende oosterbuur bleek te zijn. Je moet er maar zin in hebben bij deze temperaturen, maar ja, als ze geen kuilen kunnen graven, gaan ze maar zwemmen?!

Tussen de stenen lag plotseling een 'echte' zeehond. Je verbaast je altijd weer hoe weinig mensen van dieren weten, als ze 'bewegend' in het echt te

zien zijn. Kijk mam, wat zielig een zeehondje, gaat hij nu dood? Nee lieverd, hij wordt straks opgehaald door de politie en dan kan hij weer zwemmen.

Wulp

Op de terugweg kwamen we de dierenambulance tegen, die vertelde dat het beestje al meerdere keren behandeld was voor een wondje aan z'n voorpoot, ook zichtbaar aan de groene streep van de dierenambulance op z'n rug, maar het heel gezellig vond om bij eb op het strand te vertoeven, ter lering en vermaak van de jeugd en niet begrijpende ouders. Inmiddels was onze oosterbuur ook uit het water gekropen, maar voelde zich niet geroepen om naast het 'zielige' zeehondje te gaan liggen; hij werd al aardig blauw.

Ook ontkwamen we niet aan de nieuwste plaag, drones. Boven de meeuwen kolonie zoemde zo'n krenge, maar wonderlijk genoeg trokken de meeuwen zich hier niets van aan. Blijkbaar denken ze dat ze niets te vrezen hebben van deze nieuwste technische ontwikkelingen. De drone inmiddels probeerde de oosterbuur 3-dimensionaal op de foto te krijgen; snel maar doorlopen dus.

Rustende zeehond

Ruud wees ons nog op een mooie 1^e jaars Grote Mantelmeeuw, blijft moeilijk die meeuwen, maar de uitleg van Ruud is altijd zeer interessant en meeslepend, weet alles van meeuwen, terwijl Kees R. niet veel heeft met meeuwen, te lastig!? In de verte een surfende Fuut. Ook de Oeverpieper liet zich al snel zien, heel bijzonder, kwam als een pijl uit de lucht vallen en dook rechtdoor naar een grote steen aan zee. Wel lastig om te fotograferen, zo'n donker vogeltje op een donkere steen. Eigenlijk moet je hier flitsen, maar ja, ga maar eens op een schuine beijzelde steen staan met je flitsertje. Een mooi vogeltje, waarvan Kees direct 10 kenmerken uit z'n mouw schudde. Ik hang dan aan zijn lippen, met zoveel kennis. Kees vertelde ook nog over zijn determinatie perikelen bij Naturalis, waar honderden, zo niet duizenden opgezette vogels opnieuw bekeken en gedetermineerd worden, boeiend om te horen (behalve als je 200 Tureluurs moet nummeren).

Het was trouwens oostenwind, met een heldere hemel en wat je er ook van vindt, het blijft een indrukwekkend gezicht, dat Tata Steel. Het lijkt net of de windmolens op de voorgrond bij deze wind aangedreven worden door de gecondenseerde wolken van Tata.

Oeverpieper

Gelukkig waren ook de Steenlopers weer aanwezig in hun winterkleed, ik heb de mannetjes nog nooit gezien in hun broedkleed met hun dan mooie witte koppen, moeten we helemaal naar het verre noorden, denk ik. Leuk is ook dat ze zich niets aantrekken van alle vissers op de pier, maar daar vaak omheen drementelen om af en toe een pier (bewegende) te stelen of op te rapen. Leuk om te fotograferen in het zonlicht. Arend zag trouwens nog 6 ganzen, in formatie, voorbijvliegen. Het waren Kleine Rietganzen volgens hem. Ik twijfel er niet aan, maar vind het altijd wonderlijk hoe snel onze ervaren vogelaars dit soort dingen zien.

Ook de Paarse Strandloper was weer van de partij en dichtbij dobberde rustig een Zeekoet. Mooi om te zien hoever de poten van de Zeekoet naar achteren steken, je ziet dan, dat ze rechtop lopen als een Pinguïn. Veel brutale meeuwen, heel dichtbij, mooi te fotograferen. Wat je ook van meeuwen vindt, het blijven van dichtbij prachtige vogels in al hun juveniele of adulte outfits.

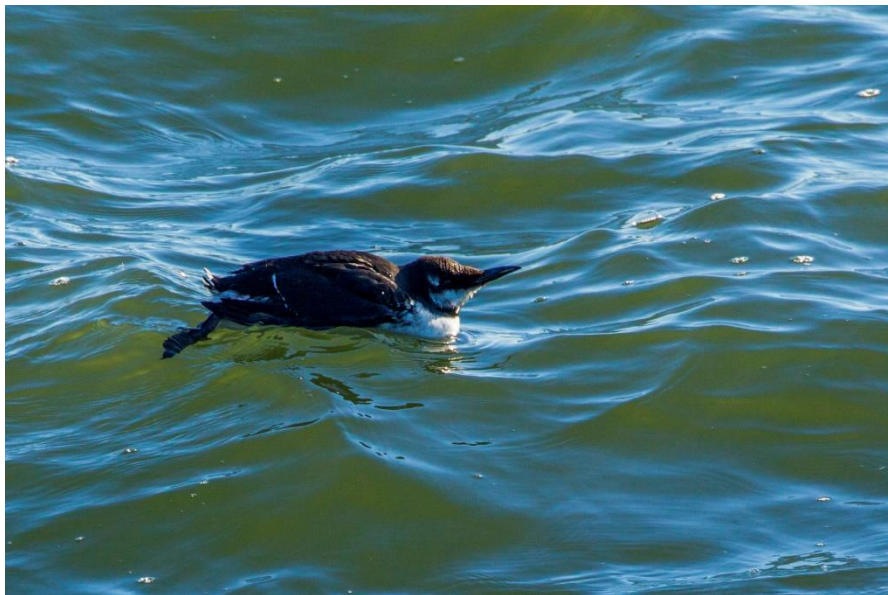

Tata Steel

Steenloper

Zeekoet

Meer fotografen kwamen op de pier af; wij maar denken dat het allemaal fanatieke vogelaars waren, maar het blijkt vandaag een gedenkwaardige dag te zijn, nl. de nieuwe sluisdeuren voor de nieuwe sluizen van IJmuiden werden overzee aangevoerd, zo hoog als een flatgebouw. Heel langzaam kwamen ze opdoemen uit zee, indrukwekkend.

Aan de kop van de pier werden we nog vermaakt door een levendige fouragerende Zeekoet, anders dan de duttende Zeekoet halverwege.

Op de terugweg dachten we nog even een fata morgana te zien, 2 vissers liepen zo het water in richting de grote aanstormende schepen. Het ging ze inderdaad om het 'vlieg'vissen. Je moet er maar zin in hebben, ieder zijn hobby.

Enkele van de 14 deelnemers waren voor het eerst mee met onze excursie en gelukkig vonden ze het heel interessant en leerzaam; voor herhaling vatbaar. Een mooie zonnige dag dus, met tevreden deelnemers (ondanks relatief weinig soorten). Bedankt Ruud en onze overige 'kenners'.

De nieuwe sluisdeuren voor IJmuiden uit Engeland

Vissers in de vaargeul

Excursie Zuidhollandse en Zeeuwse eilanden, 16-02-2019

Hans Stapersma

Deze excursie stond oorspronkelijk gepland voor zaterdag 9 februari maar de voorspelling van zeer harde wind en stevige kans op regen deed de excursiecommissie besluiten de tocht met een week uit te stellen; uiteraard in overleg met excursieleider Kees Roselaar. En terecht, op 9 februari was het weliswaar droog maar ook behoorlijk stormachtig, een minder geschikte weersoort voor het open Zeeuwse landschap. Op 16 februari meldde ik mij dus om 07.00 uur bij station Castricum, om uit te vinden dat ik eigenlijk de enige “reguliere” excursiedeelnemer was (naast Kees Roselaar als excursieleider en twee leden van de excursiecommissie). Daarmee trok ik dus ook meteen aan het kortste eind bij de vraag wie het verslag moest schrijven. Ik weet niet waarom velen niet meegingen vandaag (begin voorjaarsvakantie; abrupte onverwachte verschuiving van 1 week?), maar – zoals heel vaak – de thuisblijvers kregen zwaar ongelijk.

Het weer was nog mooier dan voorspeld: zo’n 12 graden, vrijwel geen wind en de hele dag zon. En de waarnemingen waren geweldig, de één nog mooier en/of bijzonderder dan de andere. Ik noteerde zelf 77 soorten waarvan een aantal in de “oranje en rode categorie” op waarneming.nl, met daaronder ook nog eens twee persoonlijke nieuwe soorten. Ruigpootbuizerd, Blauwe Kiekendief, Zwarte Zeekoet, Geelpootmeeuw, Roodhalsgans, Kuifduiker, Oeverpieper, Kuifaalscholver, Cetti’s Zangers, een groep van 12 Alken, het kon niet op. Maar persoonlijk heb ik minstens net zoveel met heel mooie “normale” waarnemingen zoals een groep van meer dan 500 zwenkende Goudplevieren in een poging een Slechtvalk te ontlopen of een stel Wintertalingen in de telescoop met de zon er vol op. De eerste zingende Veldleeuweriken van 2019 boven de Kwade Hoek; de eerste Grutto’s van het jaar voor mij, weer prachtig in de zon. Een fantastisch mannetje Sperwer op een boomtak vlak boven een slootje, op maaiveldhoogte en benaderbaar tot op 5 meter. En een Roodhalsgans, in de vlucht opgepikt in de telescoop (rechte inkijk) met zon in de rug en gevolgd totdat die vlak voor ons neerstreek in het gras tussen de Brandganzen. Kortom, een fantastische excursie met helaas erg weinig deelnemers! Dank Kees en dank commissie!

Roodhalsgans

Foto: Hans Stapersma

Samenvatting Roofvogels 2018

Henk Levering

In 2018 werd het duingebied tussen Wijk aan Zee en Camperduin voor de 24e keer onderzocht op dagroofvogels. Hieronder staan per soort de aantallen vermeld, met tussen haakjes het aantal van voorgaand jaar.

Voor de Wespendief werden vijf (6) territoria vastgesteld. Er waren twee (2) succesvolle broedgevallen in Bakkum en Bergen, waar tenminste drie (3) jongen uitvlogen. In beide gevallen werd het nest niet gevonden.

Van de Havik was het aantal territoria in het hele onderzoeksgebied 20 (21). Er waren 18 (19) nesten waarvan 14 (14) succesvol met minimaal 31 (30) uitgevlogen jongen.

De Sperwer had in het hele onderzoeksgebied negen territoria (9). Dit jaar waren er zeven (8) nesten waarvan vijf (3) succesvol met tenminste twaalf (13) uitgevlogen jongen.

Van de Buizerd was het aantal territoria in het hele onderzoeksgebied 47 (52). Er werden 31 (45) nesten gevonden waarvan 23 (39) succesvol met 40 (81) uitgevlogen jongen. Zeer bijzonder was een nest in Bakkum waar maar liefst zes jongen werden geringd! Waarschijnlijk waren hier twee vrouwtjes bij betrokken. Extra bijzonder was dat alle zes de jongen zijn uitgevlogen. Dat is, voor zover ons bekend, nooit eerder gebeurd in Nederland.

Van de Torenvalk werden 15 (9) territoria vastgesteld. Er waren twee nestkasten bezet waarvan één succesvol met minimaal drie uitgevlogen jongen.

Van de Boomvalk werden vier (5) jachtterritoria vastgesteld. Er was één mislukt broedgeval in Marquette (Heemskerk).

Er werden dit jaar wederom geen territoria vastgesteld van de Bruine Kiekendief en de Blauwe Kiekendief. Het nest van de Slechtvalk op het Tata Steel terrein is gebruikt, er vlogen drie (3) jongen uit.

Nest met 6 gezonde jongen in Bakkum

Foto: Arjen Dekker

Archief VWG geheel opgenomen in Waarneming.nl

Hans Schekkerman

Al bijna een halve eeuw verzamelt en beheert de Vogelwerkgroep een archief van waarnemingen van vogels in haar werkgebied, vroeger op papier, tegenwoordig digitaal via een sub-site van waarneming.nl. Recent is (nagenoeg) het gehele archief gedigitaliseerd en toegevoegd aan waarneming.nl, waardoor het nu voor iedereen *online* toegankelijk is, maar bovendien ook beter is veiliggesteld. Hier volgt een samenvatting van de historie van dit archief.

Vanaf ongeveer 1979 tot ca. 1998 verzamelde de (toen nog) VWG Castricum vogelwaarnemingen uit haar werkgebied op groen bedrukte waarnemingenkaartjes. Plaatsaanduiding gebeurde via een 'gridreferentie', bijvoorbeeld "RB16", waarbij de letters het kilometerhok weergeven en de
De Winterkoning 54 (2)

soort <u>sneeuwgorz</u>		datum <u>19-1-75</u>		grid-referentie: <u>midden duin</u>
adult		tijd		Sch 2 n.

soort	datum	tijd	grid referentie:
<u>V. visarend</u>	<u>3-9-87</u>	<u>20.00 - 21.00</u>	<u>XC 4 omstreken</u>
aantal	sexes	waarnemer(s)	
adult		<u>H. Haneke</u> <u>Martjan Lammertink</u>	
volgroeid	<u>1</u>		
juвениел			
aankruisen wat van toepassing is		bijzonderheden (zonnig op achterkant verder gaan)	
☐ overvliegend richting ☐ zittend ☐ fouragerend ☐ balts ☐ vechtend ☐ zang ☐ alarmerend ☐ met voedsel ☐ jongen voerend ☐ met nestmateriaal ☐ nestvondst ☐ paartje in geschikt broedbiotoop		<u>Laag boven boomvalkebertorium</u> <u>de visarend wilde kennelijk in een vld</u> <u>de dennen de nacht doorbrengen. Vloog tussen</u> <u>de dennen door. schreek vld waarnemers en</u> <u>kreeg 2 stootdraken van een adalke boomvalk</u>	

inventarisatie Noordhollands Duinreservaat te verduren
 waarnemingenformulier vogelwerkgroep Castricum
 toezenden aan waarnemingen secretaris; adres zie winterkoning

Uit de vorige eeuw: waarnemingenkaartjes

cijfers een vak van 250 x 250 m daarbinnen. Het grid systeem was opgezet door PWN en kaarten ervan bestreken alleen haar beheergebied, het Noord-Hollands Duinreservaat en directe omgeving. Het grid was voor wie dat wilde wel te extrapoleren naar locaties buiten het NHD, maar die werden door de meeste waarnemers alleen omschreven op de kaartjes ("Limmerdie", "centrum Castricum", etc). Dit gebeurde overigens ook wel bij waarnemingen in het duin zelf. Sommige vwg-leden, zoals Cock Reijnders en Hans Kuperus, hebben ook veel van hun oudere waarnemingen op kaartjes gezet, vooral uit de jaren '70. Ook waarnemingen uit de logboeken van de vinkenbaan zijn op kaartjes overgebracht, waarschijnlijk vrijwel compleet voor de jaren 1971 t/m 1994. Op sommige kaartjes stonden ook meldingen uit waarnemingenrubrieken in tijdschriften zoals Het Vogeljaar en De Pieper.

De kaartjes werden bewaard in houten bakken, gestald bij wisselende 'waarnemingencoördinatoren'. Begin jaren '90 heeft PWN een deel ervan

laten invoeren in haar eigen waarnemingsysteem door een betaalde kracht (Steve Geelhoed). Dit betrof ca. 4500 waarnemingen van (mogelijke) broedvogels, dus geen doortrekkers en wintergasten. Eind jaren '90 hebben Gerald Corbett en enkele andere vwg-leden het initiatief genomen het archief te digitaliseren, en veel tijd gestoken in de invoer van ongeveer de helft ervan (bijna 12.000 waarnemingen) in DBase. Toen de indruk ontstond dat er eigenlijk weinig belangstelling was voor de oude waarnemingen is die invoer gestaakt, maar de gegevens zijn bewaard. De kaartenbakken hebben daarna jarenlang onderdak gevonden bij vwg-voorzitter Hans Stapersma.

Na de eeuwwisseling: e-mail kring, invoerprogramma en waarneming.nl

Vanaf december 2001 onderhield de Vogelwerkgroep een e-mail-kring. Tot en met 2004 werden waarnemingen via deze kring doorgegeven. Leden stuurden meldingen van waarnemingen aan Arend de Jong die ze omzette in e-mailberichten naar alle aangesloten leden. Een complete uitdraai van deze e-mails is gemaakt door Jos Vroege en toegevoegd aan het papieren archief. In december 2004 kwam een invoerprogramma beschikbaar op de website van de Vogelwerkgroep, gemaakt door Hanno Pet in samenwerking met een 'website-werkgroep' en Hans Kuperus (zie De Winterkoning van januari 2005). Via dit programma zijn 2570 waarnemingen ingevoerd. In Januari 2008 is het vervangen door directe invoer op de website van waarneming.nl. Sindsdien is dit het platform waar 'losse' vogelwaarnemingen uit het werkgebied worden verzameld (daarnaast worden natuurlijk gegevens van systematische tellingen vastgelegd in andere databases zoals trektellen.nl en bij Sovon).

Het gehele archief samengebracht.

Voor wie een overzicht wil maken van het voorkomen van een vogelsoort in onze regio, zoals ik soms doe voor de waarnemingenrubriek in De Winterkoning, vormen waarneming.nl en trektellen.nl uitermate handige gegevensbronnen. Veel oudere waarnemingen zaten echter nog alleen in het papieren archief, en waren daarmee praktisch ontoegankelijk voor wie beperkt tijd heeft. Ook is een papieren archief kwetsbaar voor zoekraken en brand- of waterschade, en wilde Hans Stapersma wel eens een andere bestemming geven aan de halve m³ opslagruimte die het innam. Zo ontstond het plan deze waardevolle historische gegevens-set in zijn totaliteit onder te brengen bij waarneming.nl, waar het *online* toegankelijk en goed gewaarborgd is (via *backups*).

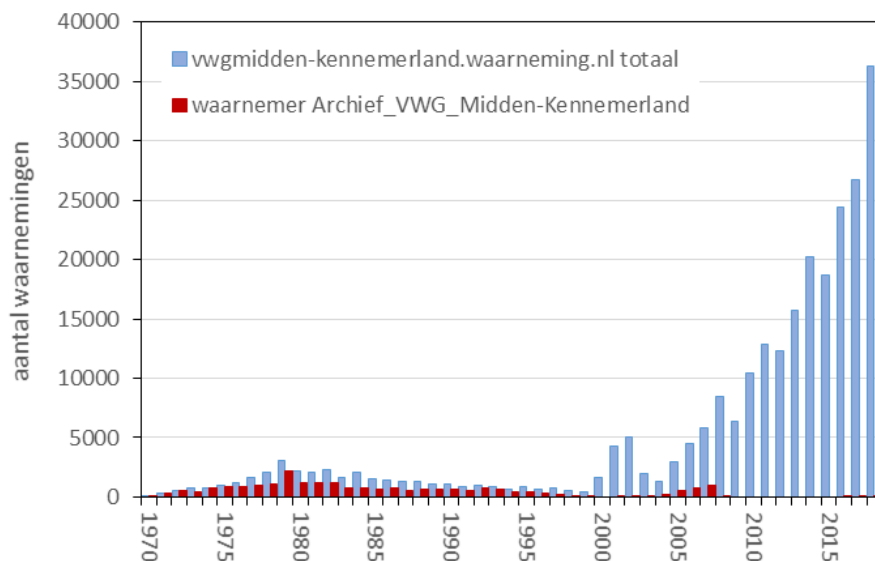
In oktober 2017 heeft Hubert Kivit een kopie gemaakt van de waarnemingen in het PWN-systeem, en zijn de door Gerald Corbett c.s. ingevoerde

gegevens van de floppies afgelezen (er was zowaar nog ergens een *drive* waarmee dat kon..). Na bewerking van deze bestanden (initialen van waarnemers omzetten in namen, grid referenties naar Amersfoort coördinaten, juiste coderingen voor gedrag en kleeft, etc.) en zo goed mogelijk uifilteren van dubbellingen, zijn in november 2017 met hulp van Hisko de Vries 10.300 regels toegevoegd aan waarneming.nl. Een maand later volgde het bestand van het vwg-invoerprogramma.

Eind 2017 zijn ook de via de e-mailkring gemelde waarnemingen rechtstreeks door mij ingevoerd in waarneming.nl. Een nadeel van de verzamelwijze per e-mail was (achteraf gezien) dat op de kring geplaatste berichten vaak anekdotisch van aard waren, en soms bruikbare plaats- of datumaanduidingen ontbeerden ("Vorige week zag ik in het duin een ...."). Een deel kon daarom niet worden ingevoerd. In de loop van 2018 is met tussenpozen ook de resterende helft van de kaartjes uit de houten bakken ingevoerd, deels in een excel-bestand (kaartjes met grid referentie) en deels direct in waarneming.nl (kaartjes met plaats-omschrijvingen). In november-januari is daarbij op drie avonden gezamenlijk ingevoerd door Cees Baart, Hans Kuperus, Johan Verberk, Renie van der Werf en ondergetekende. Op 31 januari 2019 is het excel-bestand toegevoegd aan waarneming.nl. Daar is nu dus het gehele waarnemingenarchief van de Vogelwerkgroep opgeslagen en online te raadplegen. Het papieren archief wordt nu niet langer bewaard.

De website vwgmidden-kennemerland.waarneming.nl bevat nu 23.850 waarnemingen ingevoerd onder de naam 'Archief VWG Midden-Kennemerland'. Dat is veel, maar oogt ineens een stuk bescheidener wanneer afgezet tegen het totaal van 257.000 vogelwaarnemingen ingevoerd tot en met eind 2018. Na oprichting van waarneming.nl in 2002 heeft het aantal meldingen een exponentiële groei laten zien, tot gemiddeld 100 per dag in het afgelopen jaar! Voor de historische periode is het vwg-archief natuurlijk wel een uiterst belangrijke en waardevolle gegevensbron (fig. 1). Mede op basis hiervan kunnen voor- en achter-uitgang en allerlei andere tijdsgebonden patronen in het voorkomen van vogelsoorten zichtbaar worden gemaakt.

Figuur 1. Aantal vogelwaarnemingen per jaar uit Midden-Kennemerland aanwezig in waarneming.nl, in totaal (blauwe staven) en ingevoerd vanuit het waarnemingenarchief van de vogelwerkgroep (rode staven). Uit jaren vóór 1970 zijn in totaal 289 waarnemingen aanwezig, waarvan 13 uit het archief.

..bijna dan.

Eigenlijk moet ik hierboven schrijven dat *bijna* het gehele archief is ingevoerd, want er zijn nog een paar hiaten. Er is nog een map met formulieren van het fenologieproject van de vogelwerkgroep: eerste waarnemingen van zomervogels, voornamelijk uit 2000-2015. De meest relevante hiervan (bv. eerste drie per soort per jaar) zullen nog worden ingevoerd. Verder lijken er uit ca. 1998-2001 vrijwel geen waarnemingen te zijn gearchiveerd, noch op papier noch digitaal. In de waarnemingenrubrieken in De Winterkoning uit die periode staan vast nog gegevens die kunnen worden toegevoegd. Ten slotte zijn waarnemingen verricht op de vinkenbaan op kaartjes gezet en dus ingevoerd tot en met ca. 1993. In de logboeken en in tekstmemo's in de database van de vinkenbaan staan nog duizenden niet ingevoerde waarnemingen uit de jaren daarna. De vinkersgroep is intussen begonnen deze ook in waarneming.nl onder te brengen.

Geoorde Futen in het Doornvlak

Arend de Jong

Eind maart 2018 werden de eerste Geoorde Futen gemeld op de Wei van Brasser. Hun aantal nam snel toe in april. Op 23 mei vond ik er 8 op de Wei van Brasser en 3 in het Doornvlak waarvan er 1 een nest hadden vlak voor de hut. Dat verheugde me zeer omdat je dan van uit de hut prachtig de Futen kan waarnemen. 7 Juni: er waren inmiddels 4 nesten op het Doornvlak en op de Wei van Brasser zwommen nog 4 Geoorde Futen rond. Een 5 dagen later was het nest voor de hut gekraakt door een Meerkoet en de Geoorde Futen moesten daar het veld ruimen. Het werd me niet duidelijk waar ze precies heen zijn gegaan, maar ik vermoed dat ze uiteindelijk bij nest 6 een 2de nieuwe broedpoging deden (zie kaartje).

Nesten van Geoorde Futen in het Doornvlak

Op 19 juni 6 exemplaren op de Wei van Brasser. Op het Doornvlak waren er in ieder geval 5 nesten bezet waarvan nest 2 een dag later met zeker 1 jong. 22 Juni: blijkt zowel nest 2 als nest 3 'jongen' te hebben. Bij Diederik

zwom op die dag ook een paartje rond. Op 24 juni is de stand als volgt: nest 6 is verlaten, nest 2 zwemt met minimaal 1 jong rond en op nest 2 wordt door een nieuw paar gepaard - mogelijk de vogels van nest 6 -, nest 3 heeft 2 jongen, nesten 4 en 5 worden nog bebroed. Op 26 juni blijkt het broedsucces van nest 2 groter te zijn, ze hebben een klein en een groter jong. Op 28 juni is de broedpoging van het nieuwe nest 6 duidelijk mislukt. Er zwemmen nu 2 paar met ieder 2 juvenielen rond die geregeld op de rug van de ouders zitten. 30 Juni: het paar met een groot en klein jong heeft soms het kleine jong nog op de rug. Als dat jong op de rug zit kan er minder gevoerd worden. Van het andere paar zijn de jongen zo groot dat ze niet meer op de rug zitten waardoor beide ouders constant naar voedsel kunnen duiken. 3 Juli: 3 paar met vrij grote jongen en 1 paar met jongen op de rug. Ze hebben allemaal 2 jongen. Dus in totaal 8 jongen met 8 adulte Geoorde Futen. Die prachtig om de beurt voor de hut zwommen. Een week later op 7 juli zit 1 paar te rusten en lijken de jongen van ze weg te zijn. 1 Groot juveniel zwemt rond. 1 Paar met 2 jongen op de rug en 1 paar met 2 grotere jongen. Dus in totaal 5 jongen met 6 adulte Geoorde Futen. Ook zag ik die dag hoe een Havik een halfwas Wilde Eend grijpt. 13 Juli zwemt er nog maar 1 adult met 2 jongen rond. Het meerkoetennest is geheel leeg, maar ik heb gehoord dat ze 7 jongen gehad hebben die daarna vrij snel verdwenen zijn (Hans Kuperus meldde me dat een Kleine Mantelmeeuw de Geoorde Futen probeerde te vangen).

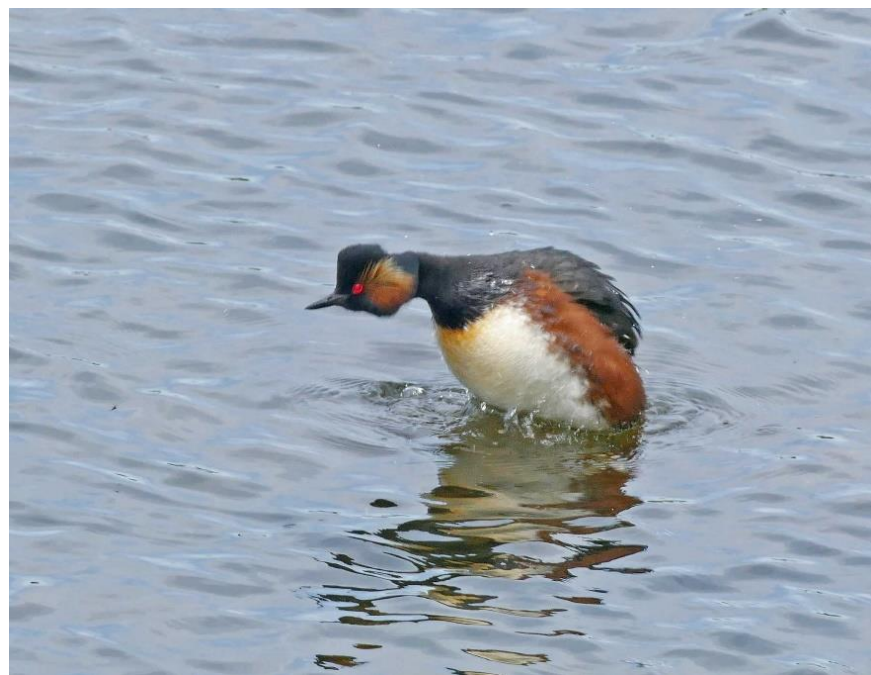
Peter Zwitser schreef me: *“Op de avond van 11 juli nam ik het volgende waar: voor de hut zwommen 10 volwassen Geoorde Futen met in totaal 6 jongen en één paartje Dodaars met 2 jongen. Op die avond voerde een Kleine Mantelmeeuw voortdurend (schijn)aanvallen op alle “futen” uit, overigens zonder succes. Door de vele tientallen keren kort achter elkaar onderduiken van de hele groep ontstond er uiteraard vermoeidheid onder de “futen”, maar de Mantelmeeuw ging op het water zitten en hield het toch even voor gezien. Daarna ben ik weggegaan om niet eerder dan de volgende dag terug te komen. Pas enkele dagen later sprak ik iemand uit Heemskerk (fotograaf) waarvan ik de naam niet ken. Hij zag later op de avond van 11 juli dat een Havik één (juv of ad?) Geoorde Fuut greep en daarmee weg vloog. Later kwam hij terug en pakte de Havik weer voor zijn ogen één van de jonge Meerkoeten van enkele dagen oud, vanaf het nest vlak voor de hut, dat eerder door de Meerkoeten gekraakt was. Toen ik op de avond van 12 juli weer terugkwam, was de plas bijna leeg. Slechts één adulte Geoorde Fuut en één groot en één klein jong waren over. Ook nog één eenzame juveniele. Dodaars zwom rond. Binnen één dag waren dus*

vrijwel alle Geoorde Futen en Dodaarzen verdwenen en predatie ligt als oorzaak wel erg voor de hand."

Op 16 juli zwemt er nog 1 adult met een jong dat gevoerd wordt en 1 zelfstandig jong. Dit leek me de schamele opbrengst van wat zo mooi begon. Maar: 19 juli zit bij Diederik een paartje Geoorde Fuut op een nest en zijn er 2 andere Geoorde Futen aan het baltsen. Daarvan heeft 1 paar aldaar 3 jongen grootgebracht die na 11 september allen vertrokken zijn.

Hieronder een aantal van mijn generieke observaties op een rij:

- 1 Bij de Wei van Brasser heb ik broeden niet kunnen vaststellen.
- 2 Dodaars gebroed; 1x Wei van Brasser, 1x Doornvlak, 1x plasje bij de hut de Winterkoning; poging Diederik - zeker éénmaal nestbouw.
- 3 Braakbal Geoorde Fuut: zie <https://youtu.be/DJQdsUWLT1w> braakbal.
- 4 Jongen poepen als ze van de rug af zijn.
- 5 Bij lange dagen groeien de jongen heel snel; ze jagen op het gezicht.
- 6 Geoorde Futen van nesten 1 en 2 werden door Meerkoet verjaagd maar de Geoorde Fuut van nest 3 wist Meerkoet zo snel aan te vallen, vooral onder water, dat de Meerkoet in paniek de kant op vluchtte.
- 7 Onder water zwemmen was vaak vanuit de hut heel mooi te zien, waarbij je kon zien dat ook de vleugels mee werken bij het duiken.
- 8 De ouders voerden insecten en amfibieën zoals kikkervisjes en kleine salamanders; dat werd vooral snel gedaan als de zon scheen.
- 9 Als de jongen samen op de rug zitten hebben ze natuurlijk minder eten nodig omdat ze minder afkoeling hebben. Ik heb niet gezien dat een volwassen vogel ze eraf gooide om te kunnen duiken bij gevaar.
- 10 Als de jongen klein zijn dan zwemt één van de ouders met ze op de rug en de ander duikt naar voedsel. De familie gaat na enige tijd dan weer terug naar het nest om daar te rusten en de jongen zwemmen dan vaak een rondje (om te poepen?).
- 11 Bij predatie van Havik, Kleine Mantelmeeuw en reigers: de jongen duiken dan heel snel onder en ze kijken vaak omhoog. De ouders kunnen ook alarm slaan waarop de jongen direct reageren.
- 12 Als een jong voedsel weigerde van een volwassen vogel, dan volgde daar aldoor een aanval naar het jong op. Dat gebeurde zelfs ook als het voedsel inmiddels aan een ander jong gegeven was; zie (<https://youtu.be/ZS1l3bz5q1w>, <https://youtu.be/Qb0MF3bpcGA>).
- 13 De jongen worden om de beurt geregeld gevoerd; tijdens het voeren gaan de jongen wijdpoots zwemmen en trappen het water omhoog achter zich. Ik vermoed dat dat een sterke prikkel is voor de ouders om te blijven voeren.

Geoorde Futen in actie

Foto's: Peter Zwitser

Een nieuw Sovon-project: *LiveAtlas*

Hans Schekkerman

LiveAtlas is een nieuw Sovon-project dat met behulp van eenvoudige streeplijsten de actuele verspreiding van vogels in Nederland in kaart brengt. Iedere complete lijst geeft informatie over de aan- en afwezigheid van soorten op de bezochte plek. De lijsten geven ook inzicht in trefkansen van soorten gedurende het jaar. *LiveAtlas* is de eenvoudigste manier om mee te doen aan vogeltellingen in Nederland. Doe mee, want elk lijstje telt!

Waarom *LiveAtlas*?

De vogelbevolking van ons land is voortdurend in beweging. Soorten breiden zich uit of verdwijnen juist. Het ene voorjaar is het andere niet. Deze ontwikkelingen wil Sovon in beeld brengen in de [LiveAtlas](https://www.sovon.nl/liveatlas)¹, de laagdrempeligste manier om mee te doen aan vogeltellingen. Het is de voortzetting van de Vogelatlas van Nederland, waarvoor ruim 2000

---

¹ <https://www.sovon.nl/liveatlas>

vogelaars de verspreiding van zowel broedvogels als wintervogels in kaart brachten. Eén van de onderdelen daarvan was het invullen van complete lijsten van tijdens een bezoek van één uur aan een kilometerhok waargenomen vogelsoorten. Dit zetten we nu voort, maar dan jaarrond en met een vrijere keuze van locatie en tijdsduur. Je kunt nog steeds een kilometerhok uitkammen, maar ook simpelweg een lijstje bijhouden tijdens een rondje in je wijk of een willekeurige duinwandeling. De essentie is dat je alle vogelsoorten noteert die je waarneemt. Zulke complete 'streeplijsten' zijn waardevoller dan 'losse meldingen' van soorten omdat de eerste wel, maar de tweede geen informatie geven over wat op de bezochte plek en tijd *niet* is waargenomen. Als de Boomklever ontbreekt op een streeplijst van een wandeling op landgoed Marquette weet je zeker dat die soort daar toen niet is gezien terwijl er wel iemand aan het vogelen was. Als er op een dag geen boomkleverwaarneming in dat gebied is ingevoerd op Waarneming.nl weet je dat niet: er kan die dag ook niemand op Marquette zijn geweest, of een vogelaar die wel een Boomklever zag maar hem niet bijzonder genoeg vond om in te voeren. Zekerheid over 'nulwaarnemingen' is belangrijk als je patronen in het voorkomen van soorten goed zichtbaar wilt maken. Dat geldt zowel voor patronen in de ruimte (denk aan kaarten zoals in de [VogelAtlas](#), maar straks voor alle maanden van het jaar) als in de tijd. Nu al kun je op de [LiveAtlas](#) site² bekijken hoe de trefkans van allerlei soorten door het jaar heen varieert.

Meedoen is gemakkelijk ..

Meedoen aan de *LiveAtlas* is heel [eenvoudig](#)³. Meld je bij Sovon aan als teller als je dat nog niet bent, zet de app [Avimap](#)⁴ op je telefoon of tablet (Android), ga naar buiten, kies in de app jouw locatie en voer in welke soorten je ziet en/of hoort. Je hoeft geen aantallen op te geven (het mag wel); markeer wel als een soort alleen over vloog. Aan het eind van je bezoek geef je het type lijstje aan (uur binnen 1 km² of variabel gebied en tijd) en upload je de telling. Je 'telroute' wordt vastgelegd zodat duidelijk is waar de waarnemingen zijn gedaan. Het is wel zaak de tellingen niet te lang (vele uren) of het bezochte gebied te groot (vele km²) te maken; begin dan liever onderweg een nieuw 'bezoek'. Wie de app niet wil of kan gebruiken kan de streeplijstjes ook achteraf invoeren via het [online invoerportaal](#)⁵.

.. en leuk

---

² <https://liveatlas.sovon.nl/liveatlas/result>

³ <https://www.sovon.nl/nl/content/starten-met-liveatlas-0>

⁴ <https://www.sovon.nl/nl/content/avimap>

⁵ https://liveatlas.sovon.nl/liveatlas/data/visit_edit

Meedoen is leuk en zelfs een beetje verslavend. In de meeste vogelaars zit wel iets van een soortenjager, en dat gevoel kun je (bijna) net zo goed bevredigen op het schaalniveau van een simpele wandeling ("ik probeer alles te ontdekken wat zich langs mijn wandelroute / in dit kilometerhok ophoudt") als door het doorkruisen van een regio of land. Zo kun je door eenvoudig vogelen gegevens bijdragen voor wetenschappelijk onderzoek. Door lijstjes bij te houden krijg je zelf ook een steeds beter beeld van (veranderingen in) het voorkomen van soorten in de gebieden waar je actief bent, en houdt je je vogelkennis scherp.

LiveAtlas is nieuw en nog volop in ontwikkeling. Er wordt onder andere nog gewerkt aan meer statistieken voor gebruikers, een exportfunctie naar waarneming.nl, en meer mogelijkheden om soortgrafieken en kaarten te tonen.

Roofvogels en Boommarters, Castricum 2017-2018

Jos Vroege

Op 14 april 2018 troffen Henk Levering, Marco Pala en ikzelf op korte afstand van het nest van een Buizerd in de binnenduinrand bij Castricum enkele door kinderen gebouwde hutten aan. In de drie jaar daarvoor was op dit nest steeds met succes gebroed. Nu weken de Buizerds uit naar het nabijgelegen nest van een Havik. Nadat eind 2017 in de omgeving van het haviknest bomen waren gekapt, had die Havik een nieuw nest gebouwd in het net buiten het duin gelegen Krengenbos⁶. Daar werd met succes gebroed. Het buizerdpaar bracht op het haviknest geen jongen groot: op 28 april bleken in dit nest twee eieren te zijn gelegd, op 26 mei troffen wij onder het nest alleen nog kapotte eierschalen aan. In een boom even verderop zat een luid roepende Nijlgans.

Een week later stonden wij op het terrein van het voormalige pompstation te kijken naar rondvliegende Buizerds toen wij werden aangesproken door een vrouw die verbleef op Camping Bakkum. Zij vertelde dat op het terrein van de camping een Buizerd broedde. Die ochtend gingen wij daar kijken. Het nest zat in de kruin van een den aan de noordwestkant van de camping en was inderdaad bezet: een van de volwassen vogels kwam aanvliegen en

---

⁶ Het buizerdpaar dat in 2017 broedde in het Krengenbos, week vervolgens uit naar de binnenduinrand. Het bouwde een nest vlakbij de plaats waar eind 2017 een dennenbosje was gekapt en bracht daar tenminste één jong groot.

landde op het nest. Op 5 mei zagen wij dat een aantal maal gebeuren (foto 1). Twee jaar eerder bleek door de Buizerd ook al op de camping te zijn gebroed. Op het nest dat toen werd gebruikt waren grote jongen gezien. In 2018 was het buizerdpaar op de camping andermaal succesvol (foto 2). Er vlogen twee jongen uit.

1. Buizerd landt in nestboom op Camping Bakkum, 5-5-'18

Foto: Jos Vroege

In 2016 was in de Glopstukken ook een broedgeval van een Buizerd op een haviknest (Vroege, 2017). Dat broedgeval was succesvol. Tot 31 maart was de Havik bij dit nest aanwezig, een week later werd hierin door de Buizerd een ei gelegd. Op 2 april werd op het oude buizerdnest een Boomarter aangetroffen. Het is mogelijk dat de Havik door de Buizerd is verdreven. Het is echter ook mogelijk dat de Havik het nest heeft verlaten nadat in de fase van de eileg – toen nog niet echt met broeden was begonnen – de eieren verloren zijn gegaan. De Boomarter zou daarvoor verantwoordelijk kunnen zijn geweest. De Havik bouwde een nieuw nest in het zuiden van het Commissarisveld, het bosgebied ten noorden van de Zeeweg tussen het

Vogelduin en Camping Bakkum. Eind april werden daarin eieren gelegd – uitzonderlijk laat - en vervolgens met succes drie jongen grootgebracht.

2. Jonge Buizerd in nestboom op Camping Bakkum, 30-6-'18 Foto: Jos Vroege

In 2017 keerde de Havik terug in de Glopstukken. In het noordoosten van het bos, niet ver van de plek waar in april 2016 een buizerdnest met eieren uit de boom viel (Vroege, 2017), werd een nieuw nest gebouwd. Op het haviknest in het zuiden van het Commissarisveld troffen wij op 15 april een Boommarter aan. Op 13 juni bleek ook het haviknest in de Glopstukken uit de boom te zijn gevallen. Een van de jongen zat op een tak in de nestboom, de andere twee hoorden we verderop in het bos. Dat het nest uit de boom is gevallen, zal het gevolg zijn van een constructiefout. Een (nachtelijk) bezoek van een Boommarter aan het nest zou daarbij echter ook een rol kunnen hebben gespeeld.

In 2018 broedde de Havik weer in het zuiden van het Commissarisveld, op het nest dat in april 2016 werd gebouwd. Nu vlogen er twee jongen uit. Net als toen was de Havik de enige roofvogel die in het Commissarisveld broedde - in 2017 was er zelfs geen enkele broedende roofvogel in dit De Winterkoning 54 (2)

gebied. Een succesvol broedgeval van de Buizerd was er voor het laatst in 2015, in het noorden van het Commissarisveld. Op dat nest werd op 14 maart 2018 door Leo Heemskerk een Boommarter aangetroffen.

Het heeft er alle schijn van dat de Buizerds op Camping Bakkum in verband met de aanwezigheid van de Boommarter het Commissarisveld als broedplaats mijden. Het Commissarisveld is voor Haviken en Buizerds op zich een aantrekkelijke plek om te broeden. Het is voor het publiek niet toegankelijk en wordt alleen doorsneden door het pad tussen Camping Bakkum en het strand (Grote Veldweg). Het ligt bovendien pal naast het Vogelduin: een open duingebied met relatief veel Konijnen (Van Oosten, 2018). Behalve de Havik en de Buizerd heeft echter ook de Boommarter het Commissarisveld ontdekt. Voor broedende roofvogels is dat niet prettig: voor een optimale bescherming van hun eieren en jongen zal het vrouwtje voortdurend bij het nest aanwezig moeten zijn. Broeden op Camping Bakkum betekent dat Buizerds hun nest overdag misschien wat makkelijker in de steek kunnen laten. Boommarters worden ook overdag soms op de camping gezien, maar door de aanwezigheid van mensen hebben zij dan waarschijnlijk minder bewegingsvrijheid dan in het Commissarisveld. Voor de Buizerds is dat een voordeel: ze hebben meer tijd om te jagen. Broeden op de camping betekent wel dat Buizerds hun angst voor mensen moeten overwinnen. De Buizerds op Camping Bakkum hebben dat geleerd, de Buizerds in de binnenduinrand nog niet.

Dank

Dit artikel verscheen eerder in 'De Takkeling' (Vroege, 2018). Met dank aan Rob Bijlsma, Henk Levering en Rienk Slings voor hun commentaar.

Literatuur

- Oosten, H. van (2018). *De tapuit*. Amsterdam: Atlas Contact.
- Vroege, J. (2017). Roofvogels en Boommarters in de duinen bij Castricum in 2016. *De Winterkoning*, 52(4), 21-28.
- Vroege, J.A. (2018). Roofvogels en Boommarters *Martes martes* in de duinen bij Castricum in 2017-18. *De Takkeling*, 26(3), 277-279.

Witbandkruisbek II

Jos Vroege

Bij het opruimen van mijn studeerkamer vond ik afgelopen zomer een ansichtkaart met een tekening van Fiep Westendorp en de volgende tekst: “Hoi, Jos, ik stuur dit foldertje op want hier staat het adres op hoe je lid kan worden van de Vogelwerkgroep. Laatst gingen we er naartoe en we hadden achtenveertig vogels, een Zwarte Roodstaart, 2 Bonte Strand-lopers, 1 Vuurgoudhaan, 1 Witte Kwikstaart en 3 Witband-kruisbekken gezien.”

Deze ansichtkaart werd, met een folder van de Vogelwerkgroep, een aantal weken voor onze verhuizing naar Castricum op het nieuwe adres in de bus gedaan door Tim van der Meer - “de 10-jarige zoon van een van mijn beste vrienden” (Vroege, 2013). Wanneer hij dit schreef, wordt op de ansichtkaart niet vermeld. Wanneer hij de genoemde vogels heeft waargenomen, valt echter makkelijk te achterhalen: op 29 maart 1998 werden “in de omgeving van de vinkenbaan” drie Witbandkruisbekken gezien (Ebels e.a., 1999; Vroege, 2018).

Ook op waarneming.nl zijn deze Witbandkruisbekken terug te vinden, al staat de waarneming op ‘onzeker’⁷. “Kwamen aanvliegen uit N, landden even in de populieren, daarna weer door”, zo staat er in de begeleidende tekst. Waren dit dezelfde drie vogels die ik zag op 31/1, net ten noorden van ‘De Kwal’ (Vroege, 2018)? Richard Reijnders, coördinator van Vinkenbaan Castricum, zorgde dat de waarneming van 29/3 terecht kwam bij Dutch Birding en werd opgenomen in het archief van onze Vogel-werkgroep. Tim van der Meer – inmiddels zelf een van de vinkers - meldde de waarneming van de Witbandkruisbekken door middel van deze ansichtkaart bij mij. “Het is dat Richard ze herkende terwijl ze langs vlogen, en ik ze gelukkig kort in de kijker gehad heb”, zo stelt hij nu.

Literatuur

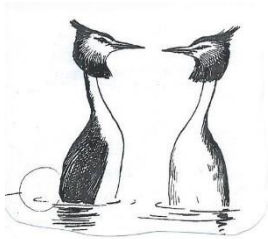
- Ebels, E.B., Beusekom, R.F.J. van, & Robb, M.S. (1999). Invasion of Two-barred Crossbills in the Netherlands and Europe in 1997/98, with notes on identification, vocalizations and ecology. *Dutch Birding*, 21, 82-96.
- Vroege, J. (2013). Ek weet tog, jou mond is 'n nessie vol voëltjies. *De Winterkoning*, 48(3), 1.
- Vroege, J. (2018). Witbandkruisbek. *De Winterkoning*, 53(2), 22-23.

---

⁷ Alle waarnemingen van de Witbandkruisbek uit 1998 afkomstig uit het archief van de VWG Midden-Kennemerland staan op ‘onzeker’ omdat zij niet zijn ingediend bij de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna. Dat is echter niet nodig: waarnemingen van deze soort in dit invasiejaar zijn door het CDNA allemaal aanvaard (Ebels e.a., 1999).

Wist je dat.....?, deel 16

Jan Zweeris

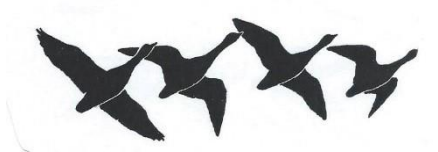
1. vogels tijdens de trek hindernissen zoveel mogelijk proberen te vermijden
2. bergketens, grote open wateren en droge gebieden (Sahara) zulke hindernissen zijn
3. dit ertoe leidt dat op sommige punten trekwegen bij elkaar komen in een trechter
4. Falsterbo, de Waddenzee, Gibraltar en de Bosporus zulke punten zijn
5. het ideale plekken zijn om de vogeltrek waar te nemen
6. onderweg vele gevaren dreigen
7. in Zuid-Europa duizenden jagers klaarstaan om vogels te doden
8. in Frankrijk, Italië en op Malta duizenden zangvogels worden afgeschoten en daar illegaal op roofvogels en Ooievaars wordt gejaagd
9. de lange tocht over de bloedhete en droge Sahara een groot gevaar vormt voor trekvogels
10. veel vogels verzwakken en het niet redden, doordat ze te weinig energie overhouden en geen oase vinden om "bij te tanken".
11. dagenlang regen, een hagelbui, tegenwind, onweer en een flinke storm hun tol eisen
12. voor zeevogels en steltlopers estuaria en wetlands langs de Atlantische en Afrikaanse kust van levensbelang zijn als tussenstop en tankstation
13. op sommige tussenstations door ingrijpen van de mens de voedselsituatie onvoldoende is geworden
14. dat het geval is bij het droogleggen van moerasgebieden voor de landbouw en door klimatologische omstandigheden
15. een gecoördineerde wadvogeltelling in januari 2014 een verontrustende afname liet zien langs de Oost-Atlantische route
16. er een miljoen minder vogels geteld werden dan in 2000
17. niet alleen hoogspanningskabels, maar ook gasvlammen van fabrieken en boorplatforms op zee, een dodelijk obstakel kunnen vormen
18. vogels direct het slachtoffer kunnen worden van windmolens door er tegenaan te vliegen
19. in Zwitserland windmolens een speciale coating krijgen, die door Steenarenden wordt waargenomen en waardoor er beduidend minder vogels omkomen

20. grote windmolenparken barrières vormen, waardoor vogels gedwongen worden om te vliegen, wat meer energie kost
21. als trekvogels uiteindelijk op hun Zuid-Europese of Afrikaanse bestemming komen, bijvoorbeeld de rijstvelden van de Taag, Marokko, Senegal of Guinee-Bissau, kan ook daar de voedselsituatie drastisch veranderd zijn
22. de constante factor voor vogels om te gaan trekken, het weer is
23. met het inbrengen van tienduizenden nagemaakte vogelbreintjes in een computerprogramma wordt nu geprobeerd om de vogeltrek te voorspellen
24. als dat lukt, er ongekende mogelijkheden in het verschiet liggen, zoals lange-termijnvoorspellingen en-oogstverwachtingen op basis van het trekgedrag van ganzen
25. we al veel weten over de vogeltrek dankzij ringonderzoek en geolocators, maar alles begrijpen doen we nog steeds niet. De vogeltrek blijft dus nog lekker mysterieus

Bewerking van een artikelen reeks van Marcel Boer uit “Het Vogeljaar”

Korte berichten, deel 12

Jan Zweeris

Haviksogen

Voor de Duif, Spreeuw, Lijster en Konijn lijkt het verstoppertje voor de Havik een vrij zinloze zaak. Zijn ogen zijn heel scherp. Met zijn zeer gevoelig netvlies ziet de vogel 4 tot 8 keer zo goed als een mens. Ook de ogen zijn boller, waardoor hij veel scherper ziet. En....een extra Gele Vlek om nog scherper te zien en perfect afstand te kunnen schatten. Toch zijn de meeste prooien hem/haar te slim af. Maar met slimheid en verrassing, overrompeling of zelfs verdrinken, komt deze predator toch aan voldoende voedsel.

Spreeuwen en kruiden

Wetenschappers onderzochten het verschil tussen broedzorg en de groei van jonge Spreeuwen met geurende kruiden blaadjes in het nest en 18 De Winterkoning 54 (2)

zonder kruiden. In de nesten werden eitjes gelegd en een kunst-ei voor de temperatuurmeting van de eieren. Hierdoor was na te gaan, hoeveel tijd de ouders broedden. Spreeuwen met een kruidig nest verbleven langer in de nestkast dan de vogels met alleen gras. De kruidige ouders waren 's ochtends ook vroeger actief. Dus meer voedsel voor de jongen. En die ontwikkelden zich ook sneller dan de andere. Waardoor die positieve uitwerking van de kruiden? Niet helemaal duidelijk. Stimulering door geneeskrachtige werking?

Ooievaar met een neus voor thermiek trekt verder

Sommige overwinteren in Afrika, andere gaan niet verder dan Zuid-Europa. Het antwoord? Hun vliegvermogen. Jarenlang zijn de verrichtingen van 27 gezenderde Ooievaars gevolgd. Daarbij werd onder andere het aantal vleugelslagen geregistreerd. De vogels die goed in staat zijn thermiek te vinden vliegen naar Afrika. De niet gebruikers of de vogels die er minder gebruik van maken, verbruiken meer energie voor het vliegen en gaan niet verder dan Zuid-Europa.

Vogels en parasieten

Kuifaalscholvers met veel parasieten in de maag kunnen minder goed voor hun jongen zorgen dan die met weinig. Dat bleek uit een Engels onderzoek. Men telde met een endoscoop de aantallen in de magen van de vogels. Met een klein apparaatje aan de vogels werd het energieniveau gemeten en ook de vliegbewegingen. Na analyse bleek dat vogels met veel parasieten meer energie verbruiken voor eenzelfde inspanning als die met weinig parasieten. Ze verbruiken beide per dag evenveel energie. Dat betekent dat vogels met veel parasieten minder tijd kunnen besteden aan het zoeken naar voedsel. Voor de jongen dus minder voedsel.

De Krooneend in de AWD

Waarnemingen in de afgelopen jaren hebben aangetoond dat er steeds meer Krooneenden voorkomen in de Amsterdamse Waterleiding Duinen. Vooral in de winter, maar ook de afgelopen twee jaar opvallende zomerwaarnemingen. In de toekomst hoopt men dat ze ook tot broeden komen. De eerste pogingen daartoe zijn al waargenomen. ("Tussen Duin en Dijk ")

De Raaf als broedvogel in Nederland

Ze broeden vooral in de Oostelijke helft van ons land. De laatste jaren komen ze steeds verder in westelijke richting voor. Er zijn al twee territoria

gevonden langs de Hollandse kust. Ook in Brabant is een toename. Bovendien is een paartje waargenomen dat duidelijk op zoek was naar een geschikt territorium aan de westkust van de Delta. (Sovon nieuws)

De Huiszwaluw in Zeeland

In het jaar van de Zwaluw werd een record van 4320 nesten van "huisjes" verdeeld over 174 kolonies geteld. Sinds 1988 niet meer zoveel geteld. Dat is te danken aan de extra inzet van tellers in 2018. In 2017 werden er 3983 geteld over 150 kolonies. (Sovon)

Scholeksters onderzoek

Dankzij het onderzoek met uitgebreide kleuringsprogramma's en het zenderen van individuele Scholeksters is er een berg aan data beschikbaar gekomen om de dispersie patronen te ontrafelen. Jonge Scholeksters proberen zich doorgaans ergens na een jaar of 3 als broedvogel te vestigen, maar het duurt vaak nog jaren tot ze echt tot broeden komen. Er blijven nog veel vragen over. Op welke afstand van de geboorteplek vestigen ze zich? In welke habitat? Hoe plaatstrouw zijn ze aan de locatie? Die vragen kunnen nu al beantwoord worden. De Radboud Universiteit onderzoekers hebben alleen nog een student nodig om de grote databestanden te analyseren. Wordt vervolgd.

Dagboek Heemskerk, nr. 23

Jan Zweeris

Het Duingebied

Er is al een aantal weken een Klapkester in het gebied van de Heemskerker strandweg en Oldenburgweg gesignaleerd. Vooral aan de zee kant in de struiken. Natuurlijk zit hij dan in de hoogste toppen op de uitkijk naar prooi te zoeken. Dat zal in dit seizoen lang zoeken zijn. Grote insecten zullen er niet rondvliegen. Hagedissen lopen er met deze kou ook niet rond. Muizen en kleine vogels misschien. Of een kadavertje. Hij verandert wel steeds van uitkijkpost. Is voor ons ook makkelijk te spotten. Groepjes Boompiepers zwerven ook in dat gebied rond (december, januari) en dan niet in de struiken, maar vooral op de bodem, waar ze steeds weer even opvliegen naar een ander plekje voor hun maaltijd, zaden of.....Nog even iets over de Tapuiten, die nu ver naar het zuiden zijn. In ons gebied was het broeden in de geplaatste kasten een mislukking, afgelopen seizoen. Mogelijke oorzaken: vergrassing, recreatie, nestbescherming niet voldoende, predatoren, konijnenpopulatie niet op peil. In het gebied bij Den Helder is

het beter gegaan. Nadat in het broedseizoen van 2016 en 2017 veel nesten waren gepredeerd, waar-schijnlijk door een marter, keerden er in het voorjaar van 2018 opvallend weinig vrouwtjes terug. Zoveel mogelijk nesten werden getraceerd en beschermd met gaas. Gevolg? Geen predatie meer. Geen vrouwtjes verloren. 110 jongen geringd en uitgevlogen. (Tussen Duin en Dijk)

Het Dorp

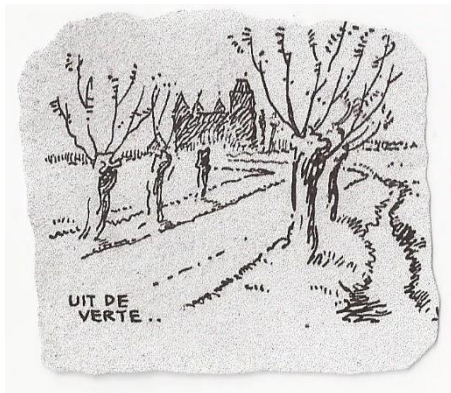
Al bijna twee maanden zijn de Ransuilen in wijk De Maer weer terug in hun buurt van vorig jaar. Wel op Waarneming gezet, maar niet de locatie, om verstoring en overlast te voorkomen. Het aantal? Tussen 6 en 9.

In ons dorp is ook meegeteld met de Tuinvogeltelling. Hier volgt de uitslag van de buurt, de gemeente en het hele land;

Postcodegebied 1962		Gem. Heemskerk		Nederland
1. Kauw	46	1. Huismus	387	1. Huismus
2. Koolmees	37	2. Koolmees	235	2. Koolmees
3. Huismus	33	3. Kauw	230	3. Vink
4. Turkse Turtel	32	4. Merel	191	4. Merel
5. Kokmeeuw	27	5. Vink	172	5. Pimpelmees
6. Merel	23	6. Pimpelmees	154	6. Kauw
7. Vink	21	7. Turkse Turtel	154	7. Turkse Turtel
8. Ekster	18	8. Roodborst	108	8. Houtduif
9. Halsband Parkiet	15	9. Ekster	99	9. Roodborst
10. Zwarte Kraai	15	10. Heggemus	78	10. Ekster

Het aantal deelnemers was in Heemskerk dorp 148 en in mijn wijk 21 (Oosterzij). In het hele land namen 77316 tellers samen 1.271.486 vogels waar.

De Slechtvalk is ook weer in Heemskerkesignaleerd. Bij de voet van de Dorpskerk zijn prooiresten gevonden van Scholekster, Goudplevier, Watersnip, Kokmeeuw en Duiven. Ook hier hebben we te maken met een paartje, waarschijnlijk. Landelijk zijn er nu al 110 broedpaartjes. Deze holenbroeder in rotsen, zoekt het bij ons in hoge gebouwen/bouwsels met gaten, zoals kerkstorens en oude gebouwen. De koster van de Laurentius is niet gelukkig met hun aanwezigheid. Prooiresten verstopten naar zijn mening de dakgoten van de kerk. Daarom zijn er plannen om de gaten waar de vogels in verblijven dicht te maken. Is dat een oplossing?

Marquette en Waterberging

Daarvan is weinig nieuws te melden. Af en toe zwerven er 2 jonge IJsvogels rond. Buizerds zijn er wel vaak te zien. Halsband Parkieten hebben daar hun vaste plekken. In de Klimop bomen vinden ze goeie schuil- en slaappleatsen. Ze zijn gemakkelijk te spotten door hun scherpe geschreeuw. Ze bevolken trouwens nu het hele dorp.

De reigers schijnen al bezig te zijn met nestverzorging. De water-

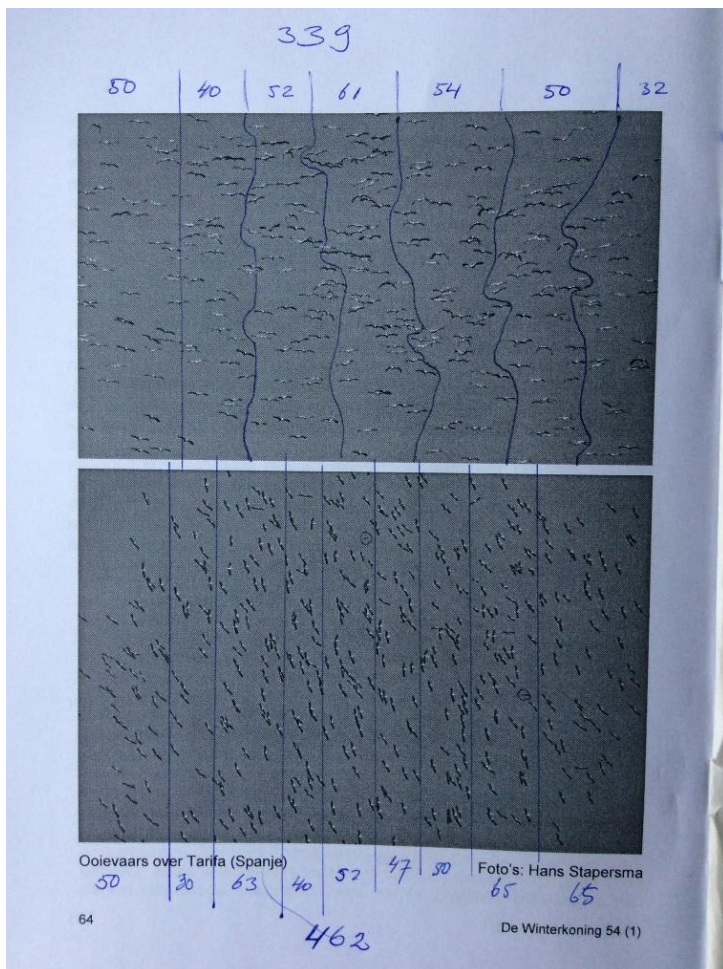
berging is goed bevolkt met eendensoorten en verspreide groepen Brand-, Grauwe-, en Kolganzen. Iets heel anders. Het jaar 2018 is een rampjaar voor de muizen. De vorige winter was droog en het daaropvolgende voorjaar van 2018 droog en extreem koud. De voorraad beukenootjes en eikels was in de herfst van 2017 al schaars. Als het de prooi slecht gaat, is ook de jager de dupe. De Kerkuilen beleefden een minder jaar wat de broedsels betreft. Hetzelfde geldt ook voor de Kiekendief en de Ransuil, de Bunzing, Hermelijn en de Wezel. Ondanks de droge zomer lijken de Beuk en de Eik het beter te doen dan vorig jaar.

Ooievaars geteld

Huub Huneker

In onze vorige Winterkoning van januari 2019 jl., op pagina 64 staat de foto van Hans, met Ooievaars die de thermiek opzoeken boven Tarifa.

Huub heeft een poging gedaan deze te tellen:

Jongerenrubriek “HET WINTERKONINKJE”

Cees Baart

Het is best gek, maar dit is de laatste keer dat ik voor de rubriek “Het Winterkoninkje” een inleiding schrijf. Ik heb namelijk het stokje van het coördineren van de Jeugdvogelclub overgedragen aan Micha de Heus en Piet Admiraal. Sinds 2006 ben ik intensief betrokken geweest bij het reilen en zeilen rond deze groep jonge vogelaars. Ik heb hier altijd veel plezier aan beleefd. Fijn is het dat Micha en Piet dit nu overgenomen hebben. Ik wens hen dan ook heel veel plezier en succes hiermee. En jullie jonge vogelaars? Jullie wens ik nog heel veel plezier toe met deze mooie hobby. Wie weet komen we elkaar in het veld bij het naar vogels kijken nog eens tegen.

Nestkastjes timmeren

Cees Baart

Op 9 december 2018 verzamelden we ons in de werkplaats van Jan Baart in Egmond Binnen (Rinnegom). Het was de bedoeling dat we deze morgen flink de handen uit de mouwen zouden steken, want...alles stond hier klaar om voor de vogels een en ander te gaan timmeren. Bouwtekeningen van verschillende soorten nestkasten hingen op een grote houten plaat en het gereedschap en de materialen lagen klaar. De begeleiding waaronder Peter de Roode (zagerij), Jan Baart, Cees op den Velde, Richard van Leeuwen en de schrijver van dit verslag stonden te popelen om met jullie aan de slag te gaan. Bij binnenkomst van de werkplaats was dit enthousiasme trouwens ook goed bij jullie te zien. En dus gingen we om klokslag half 10 aan het werk!

Het was al snel duidelijk wat jullie maken wilden. Dit varieerde van een Kauwenkast, een Kool- of Pimpelmeeskast, een Koolmezenkast plus ‘schoorsteen’ voor een webcam, voedertafels met of zonder dak, een pindakaaspot-houder en een heuse voeder-verwen-‘huis’ voor onze wintergasten. Zie hieronder.

Tussen het timmeren en boren door werden we verwend door Rony, de vrouw van Jan. Zij bracht heerlijke warme chocomel met slagroom en iets lekkers. Kortom, op deze manier moet je wel tot knappe werkstukken komen. En die waren er ook! Dankzij jullie inspanning hebben de vogels straks buiten een mooi plekje om te eten of een mooi plekje om in te gaan broeden.

Jan, Rony, Cees, Richard en Peter bedankt namens alle kinderen!

Foto: Cees Baart

Bosuilenexcursie, 4 januari 2019

Sandy (moeder) en Vida Termes

Om 19:30 uur stonden zo'n 15 fietsers warm ingepakt klaar achter het station van Castricum. De jeugdleden met hun ouders/familielid gingen samen met Arend en Cees op bosuilenexcursie. En we werden beloond!

Arend is een bosuilenteller. Dit doet hij door de lokroep van de man en de vrouw na te doen. En dat dit werkt, bleek deze avond wel weer. Al gelijk bij de eerste stop werden we verblijd met de mooie roep van een mannelijke bosuil. De uil werd nieuwsgierig en kwam dichterbij. We hadden zelfs het geluk om 'm over te zien vliegen. Wat een pracht; zo'n donker en scherp contour afstekend tegen de hemel.

We fietsten door en de tocht bracht ons de roep van 4 mannen en 2 vrouwtjes bosuilen. Een mooie score. Arend vertelde dan ook dat het aantal bosuilen in ons dungebied weer groeit. Geweldig he?!

We moeten nog wel een excuus maken aan de uilen halverwege onze tocht. Een aantal deelnemers wilde namelijk ook de lokroep uitproberen.

Want wie wil er nou niet contact maken met deze machtige dieren?! Verschillende schreeuwen en roepen klonken door de donkere avond, maar waarschijnlijk konden de uilen hier geen kaas van maken. Een opvolger voor Arend is er deze avond nog niet gevonden. Maar wat niet is, kan nog komen. Allemaal oefenen he?!

Bosuil

Tekening: Cees Baart

We hebben genoten van het fietsen in het donkere bos met de roepende uilen om ons heen. Een sprookje is er niets bij!

Vogels tekenen

Merel Heideman

Zondag hebben we in de Hoep, vogels getekend.
Ik zelf vond het echt heel leuk omdat het gezellig en leerzaam was.

Onne

Vida

Felicia

Thomas

Ik heb geleerd om goed naar de vogels te kijken, en te zien waar welke stipjes precies zitten. Ik heb een pimpelmees gemaakt, en heb ik gezien waar de zwarte strepen exact zitten. En ik heb ook geleerd om goed de schaduwen van een dier te tekenen zodat het net iets mooier uitkomt. Toen we aan het tekenen waren kletste we met elkaar en moesten we lachen.

Ik vond het echt superleuk en wil dit zeker nog een keer doen!

Jan en ik weten zeker dat jullie straks buiten nog scherper naar vogels kijken en juist dan op die kleine verschillen zullen gaan letten.

Wouter

Merel

Jur

Daan

Overzicht Jongerenexcursies tot de zomervakantie 2019.

Zo 19 mei	Zweefvliegveld Infiltratiegebied	Henk v.d. Leest Jan Baart	Fiets
Zo 16 juni	Boeren- en Huis- zwaluwen, Bleumerweg	Micha de Heus Henk v.d. Leest	Fiets
Juni / ad hoc Vanaf 12 jaar	1. Ringen – Roofvogels 2. Nachtzwaluwen		

*Tenzij anders aangegeven zijn de excursies op (de 2de) zondag (van de maand)

De Fitis nr. 3 van vorig jaar, meldt dat het in veel opzichten goed gaat met de broedvogels in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. In 2016 en 2017 zijn alle broedvogels in het park in kaart gebracht volgens de methode Broedvogel Monitoring Project van Sovon. De uitkomst is vergeleken met die van eerdere tellingen. Maar liefst 15 waargenomen vogelsoorten komen voor op de Rode Lijst; vooral de Nachtegaal is er talrijk.

De Aalscholver zit nu permanent op het Vogelmeer, de Boomleeuwerik lijkt te profiteren van het creëren van meer zanderige plekken en stuifzand, de Tuinfluiter is er sinds 1999 fors in aantal toegenomen, terwijl hij landelijk juist afneemt. Omdat de binnenduinrandbossen steeds ouder worden, profiteert de Boomklever daar flink van. Merkwaardig genoeg neemt de Holenduif daar juist in aantal af, terwijl hij van dezelfde biotoop houdt. Ook de Appelvink, de Groenling, de Witte Kwikstaart en de Putter zijn toegenomen.

Afgenomen soorten zijn, zoals gezegd, de Holenduif, en de Groene Specht, terwijl deze juist aan een opmars bezig is in het rivieren- en Deltagebied. Ook de Graspieper neemt af en neemt als waardvogel de Koekoek mee in zijn kielzog. Door korte vegetatie, de afname van konijnenholen en de toename van de Vos, neemt de Bergeend ook in aantal af.

Verdwenen zijn de Grauwe Klauwier, de Veldleeuwerik en de Wielewaal. Zomertortel, Paapie en Boomvalk waren al langer weg.

Nieuwkomers zijn de Roodmus, de Tureluur, de Bonte Vliegenvanger, de Soepgans, de Kleine Barmsijs en de Sijs, elk met één of twee territoria.

De Amerikaanse Vogelkers wordt in het NPZK wat kleinschaliger aangepakt dan in de Amsterdamse Waterleidingduinen het geval is. PWN neemt elk jaar een bepaald stukje duin onder handen, met groot materieel als het moet, of handmatig met vrijwilligers in een kwetsbaarder gebiedje. Hardnekkige aanwas wordt weggehaald en de grond tot 10 cm diep afgegraven. PWN wil dat de duinen geleidelijk aan veranderen en bijvoorbeeld stuifkuilen weer deel gaan uitmaken van het landschap.

Ook dennenopschot wordt uit het open duin verwijderd. Maar niet in de broedtijd en zonder de zandhagedis te verstoren, die in de nazomer nog actief is. Omliggende gemeenten en tuineigenaren worden erop gewezen dat de aanplant van Vogelkers in de buitengewesten kan leiden tot woekering in de duinen.

De gemeente Bloemendaal verwaarloost zijn duingebied, met name het Weth. Van Gelukpark en bij restaurant De Bokkedoorns, het enige stukje duin dat door de gemeente wordt beheerd. De KNNV stelde in een rapport dat de laatste 25 jaar de natuur daar sterk is achteruitgegaan, door recreatieve druk, zoals het lopen met honden, verzuring en vermessing. Oeverstroken van meren zijn ingezakt en worden doorkruist door hondenpaden. Veel stukken duin zijn kaalgetrapt of vergrasd, waardoor bloemensoorten zijn verdwenen en daarmee ook vlinders. Vogels zijn weggetrokken door onrust in de struwelen.

Het laatste nummer van **De Kleine Alk** van vorig jaar doet verslag van het onderzoek naar slaapplekken van Boomkruipers, uitgevoerd door Dook Vlucht. Ze slapen onder schuine daken met overhangende rand in Bergen. Ze houden zich dan met hun tenen vast. Poepsporen duiden op hun aanwezigheid. Het onderzoek moest worden uitgevoerd in het donker, met een schijnwerper. Hij belde dan wel van tevoren aan bij de bewoners van de huizen, en gaf uitleg aan voorbijgangers, om argwaan te voorkomen. Hij kreeg vrijwel altijd positieve, belangstellende reacties.

De keuze van slaapplek hangt voor de vogels af van de windrichting. Bij westenwind kiezen ze een plek op het Oosten, bij oostenwind andersom. In de winter kruipen er meerdere bij elkaar op één plek. De vogels landen op de gevel en kruipen naar hun slaapplek, meestal op het Oosten, in de nok van het dak. De hele zomer maken ze gebruik van die gevels, maar in de winter nog meer. Alleen Boomkruipers bezetten die plekken. Geen andere soorten.

Dook Vlugt is nu benaderd door Sovon om zijn resultaten te delen en is vraagbaak geworden voor mensen die hetzelfde willen doen. Hij doet een oproep aan ons om, tijdens een wandeling of fietstocht in de omgeving, vooral te letten op gevels met een poepspoor. Je bevindingen kun je melden aan Waarneming.nl. Meld dan "Slaapplek" onder het kopje "Gedrag", of je stuurt een mail naar d.vlugt@quicknet.nl

Ook een oproep van een echtpaar om je oude verrekijker en vogelgids af te staan aan natuurgidsen in Suriname. Tijdens een reis door Suriname sprak dat echtpaar met lokale bewoners, die graag vertellen over hun leefomgeving, maar zelf te weinig gedetailleerde waarnemingen kunnen doen, omdat ze daartoe de middelen niet hebben. Ze doen alles met het blote oog. Hun oerwoud wordt bedreigd door houtkap, palmolieplantages en goudkoorts. Ecotoerisme zou hun kunnen redden.

Het Vogeljaar nr. 3 van vorig jaar heeft een bericht opgescharreld over stadse Merels. Zoals we weten, was het ooit een echte bosvogel. Vanaf 1820 vestigde hij zich in de stad Rome, honderd jaar later ook in Londen en nu zit hij dus in alle grote steden van Europa, met uitzondering van Moskou en Marseille. Doordat ze in de stad minder moeite hoeven te doen om eten te vinden, hebben ze kortere en stompere snavels gekregen. Hun gezang begint vroeger in de ochtend, vóór het verkeerslawaaï, en is hoger van toon geworden om het stadsgedruis te overstemmen. En ze trekken niet meer weg in de winter. De Rijksuniversiteit Groningen heeft hun DNA onderzocht. Het blijkt dat stadse Merels ongezonder zijn dan hun rurale soortgenoten. Ze verouderen sneller, maar in steden komen relatief meer oudere Merels voor. Over het algemeen hebben deze dus toch een langere levensverwachting dan hun soortgenoten op het platteland, omdat de sterftেকans in de stad blijkbaar kleiner is.

Kleine Rietganzen kunnen goed inspelen op veranderingen in landgebruik door de mens, zo blijkt uit een onderzoek van 25 jaar naar hun trek- en eetgedrag. Elk jaar blijken ze een andere trekstrategie te volgen.

Ze broeden op Spitsbergen. Daarna trekken ze naar Jutland, een deel blijft daar hangen; de rest vliegt door naar Friesland en West-Vlaanderen. Soms slaan ze Friesland over. Sinds 25 jaar blijven er veel meer ganzen hangen in Jutland en trekken er steeds meer rechtstreeks over naar Vlaanderen, zonder Friesland aan te doen. In Jutland wordt meer mais geteeld. De ganzen eten de afgevallen korrels op. Vroeger zaten ze meer op grasland. Ook friese boeren telen steeds meer mais. Misschien dat daar in de toekomst weer meer Kleine Rietganzen komen.

De Grote Karekiet, een zeldzame soort geworden in Nederland, komt weer terug in de Loosdrechtse Plassen! Er is vorig jaar tenminste weer één nest gebouwd in De Vier Elementen, een watersporteiland aldaar. Een legakker rond het eiland werd omringd door een raster, tegen Ganzenvraat en afkalving. Zo kon het riet daar weer ongestoord hoog opgroeien. Met resultaat.

Vogelwaarnemingen in Midden-Kennemerland, nov-18/jan-19

Hans Schekkerman

Dit overzicht beslaat de periode 1 november 2018 t/m 31 januari 2019. Het is een selectie van waarnemingen van schaarse soorten of bijzondere aantallen van gewonere soorten, samengesteld op basis van meldingen op

de websites Waarneming.nl en Trektellen.nl, en van de vinkenbaan. Alle melders worden hartelijk bedankt voor het invoeren van waarnemingen, ook als die hier niet zijn vermeld. Om tekstruimte te sparen zijn de voornamen van waarnemers alleen bij eerste vermelding voluit gegeven.

Veel gebruikte afkortingen: tp = ter plaatse; kj = kalenderjaar; ad = adult; juv = juveniel; m = man; vr = vrouw(kleed); ovv = overvliegend, Z = naar Zuid; NHD = Noordhollands Duinreservaat.

Contact: hans.schekkerman@sovon.nl.

Terugblik 2018

In 2017 werden in ons werkgebied 270 inheemse vogelsoorten vastgesteld, 16 meer dan het gemiddelde over de afgelopen 5 jaren en daarmee vermoedelijk het hoogste aantal ooit. Er werden drie voor de regio nieuwe soorten gezien: Balkanbergfluit, Cirrgors en Roodstuitzwaluw. Andere bijzonderheden waren Dwerggans, Koereiger, Bastaardarend, Roodkopklauwier en Grauwe Gors. Bijzondere broedgevallen waren er van Lepelaar, Grauwe Klauwier, Orpheusspotvogel en de hybride Bergfluit x Fluit (inmiddels bevestigd o.b.v. DNA). Ook dit jaar hielden weer enkele vogelaars een 'regio-jaarlijst' bij. Van hen zag schrijver dezes in 2018 de meeste soorten in ons werkgebied: 240. Dit betekende een verbetering van het oude record met 9 soorten.

Algemeen nov-jan

De eerste helft van nov verkeerden we in een krachtige zuidelijke luchtstroming, die een Roodstuitzwaluw en een waarschijnlijke Vale Gierzwaluw meevoerde uit het Middellandse Zeegebied. Daarna zat de wind twee weken in oosthoek, voordat het eind nov omsloeg naar typisch somber en nat 'zachte-winterweer'. Dat hield min of meer aan tot de derde januariweek, toen een koudere periode aanbrak met lichte ijsvorming en een sneeuwdekje. Doorbijten deed Koning Winter echter niet. Een vrij 'gewone' dec-jan dus, zonder bijzondere trekfenomenen of invasies. De publieks-trekkers van deze maanden waren een Oosterse Torteel in Limmen en de IJsdruiker en Kleine Burgemeester bij de Noordpier.

Wilde Zwaan

De eerste (2) wilde zwanen arriveerden in het infiltratiegebied op 29 okt. Het maximale aantal van 27 werd bereikt op 12 jan (24 infiltratiegebied, 3 Groot-Limmerpolder). Eind jan foerageerden max. 12 vogels geregeld samen met Knobbelzwanen in de Groot-Limmerpolder.

Gewone winterganzen en Smient

Tijdens de midwintertelling rond 12 jan werden in de polders in ons werkgebied ten westen van de A9 in totaal 1915 Grauwe Ganzen, 1300 Kolganzen, 531 Brandganzen, 223 Nijlganzen, 70 Grote Canadese Ganzen en 1590 Smienten geteld. Op 27 dec pleisterden 1250 Brandganzen bij de Groote Ven.

Toendrarietgans

Overtrekkende groepjes en enkelingen tussen 15-26 nov, en op 19-23 jan.

23 nov – 3 tp, Vennewaterspolder – Hans Groot

1-3 dec – max. 55 tp, Limmerpolder-West – Hans Schekkerman e.a.

28 dec – 2 tp, Heemskerker Noordbroekpolder – Elly Rozemeyer

27-28 jan – max. 15 tp, Groot-Limmerpolder – Jorg Schagen e.a.

Kleine Rietgans

Doortrek was merkbaar tussen 17 nov en 12 dec, met in totaal zo'n 450 naar Z. Ongebruikelijk veel vogels pleisterden ook even, o.a. 16 en 51 in de Castricum- en Groot-Limmerpolders op 21-23 nov, en 50 in de Limmerpolder op 4 dec (Piet Hollenberg, H. Groot, J. Schagen e.a.). Laatste op 24 dec (3N, NHD Heemskerk, H. Schekkerman).

Casarca

12 nov t/m 26 dec – 1 tp, Vennewaterspolder – J. Schagen e.a. Gezien met flinke tussenpozen, meestal samen met Nijlganzen.

Mandarijneend

6 t/m 10 nov – max. 3 tp, Koningsduin, Bakkum – Jos Vroege, R. Kuijpers

20 nov – 2 m tp, Karpervijver, Bakkum – Hielke Boomsma

25 jan – 1 tp, Karpervijver, Bakkum – Dorothee Rabe

Grote Zee-eend

Langs Castricum aan Zee in totaal 38 langsvliegend op 8 verschillende dagen, en 4 waarnemingen van (maximaal 12) vogels tp (1 bij Egmond).

IJseend

18 nov – 1 N, Castricum aan Zee – Mark Res

3 jan – 1 N, Castricum aan Zee – Guido Keijl

18 jan – 1 N, Castricum aan Zee – G. Keijl

Nonnetje

3 nov – 1 v/1kj tp, Karpervijver, Bakkum – Wouter Bol, Dirk van Mourik

21 t/m 23 jan – 1 v tp, Uitgeestermeer – Willem Olbers, Ronald Sunnotel

Patrijs

Een koppel van 6-8 Patrijzen (het aantal varieerde) langs de Limmerweg in de Vennewaterspolder was de enige die werd gemeld dit najaar (15x tussen 25 okt en 30 jan). Het voorkomen van deze soort in onze regio lijkt bezig uit te doven.

Parelduiker

Vijf waarnemingen van overzee langsvliegende vogels, en 2-3 van zwemmende: op 30 nov en 2 dec bij de Noordpier en op 12 jan bij Castricum aan Zee (Bas Engels, Remco Oosterlaar, Jeroen van Paridon, Christophe Reijman).

IJsduiker

22 dec t/m 1 jan – 1 tp, Noordpier IJmuiden – J. Rooijakkers e.v.a. Deze adulte vogel verbleef vanaf 18 dec bij de Zuidpier maar verkaste na een paar dagen naar de Noordpier, waar hij zich mooi liet bekijken.

IJsduiker, Noordpier, 1 januari

Foto: Edwin Kerssens

Roodhalsfuut

Zeven waarnemingen op/over zee bij Castricum tussen 24 nov en 6 jan.

Op 22 dec pleisterde een opvallend bleek gekleurd exemplaar op het Hoefijzermeer. Vermoedelijk dezelfde vogel was op 15 jan weer even aanwezig in het Infiltratiegebied (H. Schekkerman, J. Schagen).

Kuifduiker

18 nov – 2 tp, Castricum aan Zee – M. Res

22 nov – 1 tp, Noordpier IJmuiden – W. Olbers

30 nov – 1 N, Noordpier IJmuiden – B. Engels

Grauwe Pijlstormvogel

9 dec – 1 Z, Castricum aan Zee – H. Schekkerman

Noordse Stormvogel

8 dec – 1 Z, Castricum aan Zee – H. Schekkerman

12 jan – 1 N, Castricum aan Zee – G. Keijl

Kuifaalscholver

4 nov – 1 1kj tp, Noordpier IJmuiden – H. Schekkerman

27 dec t/m 4 jan – 1 tp, Noordpier IJmuiden – Dennis de Heer e.a.

Aalscholver

De Karpervijver wint aan belang als slaappleats: op 28 jan overnachtten er 555 vogels (H. Schekkerman). Een voorbode van een forse uitbreiding van de nieuwe broedkolonie hier?

Roerdomp

De gehele periode aanwezig bij het Hoefijzermeer; max. 2 tegelijk gemeld.

27 jan – 1 tp, Seerijdsdijkje, Bakkum – J. Schagen

Grote Zilverreiger

Bij de landelijke slaappleatstelling op 22 dec arriveerden 58 vogels op het Starteiland (Alkmaardermeer), 8 in de Hempolder en 6 in de Karpervijver; 72 totaal (Arend de Jong, Marian van Leeuwen, Remco Oosterlaar, Huub Huneke, Jan van Leeuwen, G. Keijl). Bij de midwintertelling rond 12 januari werden er overdag 16 geteld in de Heemskerker Noordbroek-, Castricum- en Limmerpolders, tegen 17 Blauwe Reigers.

Kleine Zilverreiger

15 dec – 1 N, Castricum aan Zee – H. Groot, H. Schekkerman.

Rode Wouw

1 nov – 2 Z, Hoge Toren en Infiltratiegebied – Rob v. Bemmelen, Peter van Brandwijk, H. Schekkerman. Het staartje van de influx van eind oktober.

Bruine Kiekendief

Late doortrekkers werden gezien in het duin op 7, 15 en 17 nov (R. van Bemmelen, H. Groot, R. Oosterlaar, J. Schagen).

Blauwe Kiekendief, Vogelduin, 4 november

Foto: Edwin Kerssens

Blauwe Kiekendief

Minstens 13 waarnemingen (40 meldingen) in november is voor recente jaren geen slechte score. In december en januari volgden er nog maar 3:

31 dec – 1 Z, Infiltratiegebied – R. van Bemmelen

27 jan – 1 jagend Groot-Limmerpolder West – J. Schagen

28 jan – 1 jagend Hempolder, Akersloot – Onno Steendam

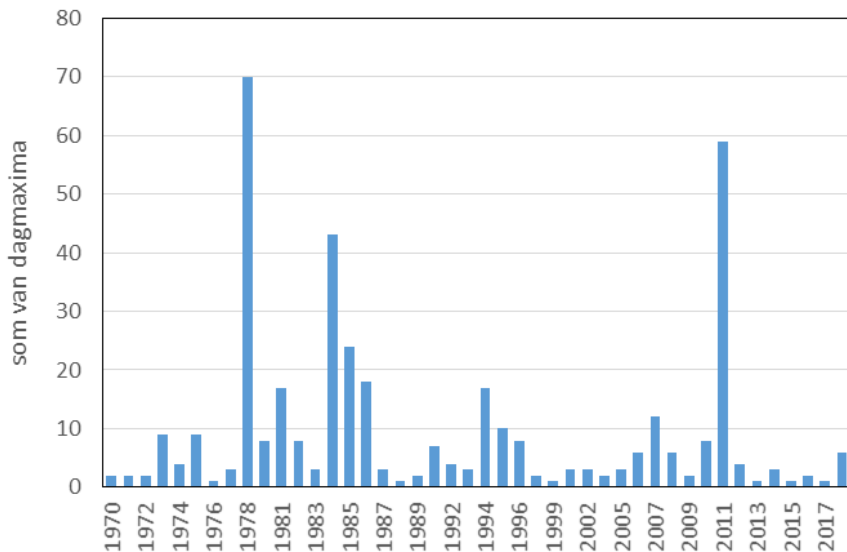
Ruigpootbuizerd

1 nov – 1 N, De Hoge Toren – R. van Bemmelen, P. van Brandwijk

3 nov – 1 1kj N, Vogelduin – H. Groot, R. Oosterlaar, M. Res, H. Schekkerman.

Ruigpootbuizerd is een uiterst schaarse verschijning geworden in onze regio (fig. 1), overigens net als elders in het land, met uitzondering nog van het Waddengebied. In de jaren '80 was de soort in de wintermaanden een tamelijk gewone verschijning, vooral in wat koudere winters, zoals 1978/79, en midden jaren '80 en '90. Bedenk bij het bekijken van fig. 1 dat de

waarneemintensiteit in de loop der tijd flink is toegenomen. Dat verklaart wellicht het ogenschijnlijk geringe voorkomen in de jaren '70, al zijn de vinkenbaanwaarnemingen uit die tijd wel ingevoerd in waarneming.nl. In 2011 was er een zeer opvallende influx in het najaar (eind okt), die echter niet merkbaar leidde tot terugkerende vogels in latere winters. Ondertussen is de soort bij ons zo schaars dat bij meldingen enige documentatie (beschrijving en/of foto) op zijn plaats is.

Fig. 1. Voorkomen van Ruigpootbuizerd in Midden-Kennemerland per winterseizoen (1970= 1970/71). Om dubbel ingevoerde waarnemingen uit te filteren zijn per winter de hoogst gemelde aantallen per dag opgeteld over alle dagen met waarnemingen.

Slechtvalk

39 meldingen uit de gehele periode, maximaal 2, meeste in het poldergebied.

Smelleken

22 dec – 1 jagend, Centrale Vlak, NHD Egmond – Luc Knijnsberg

22 t/m 29 jan – 1 tp, Groot-Limmerpolder e.o. – J. Schagen e.a.

Goudplevier

3 nov – 3500 tp, Limmerpolder – Dick Dekker. Grootste aantal in deze periode.

Witgat

Waarnemingen op 3-4 nov (NHD Bakkum, Vennewaterspolder), 28 dec (Dorregeesterpolder), en 22 jan (Infiltratiegebied).

Grutto

22 nov – 1 tp, De Groote Ven, Castricumerpolder – H. Boomsma

Wulp

1 dec – 102 tp, Limmerpolder – H. Schekkerman. Maximum in deze periode.

Bokje

Drie bij de vinkenbaan in nov, daarna resp. 1 en 5 waarnemingen in de polders bij Bakkum-Noord en Uitgeest in dec en jan. Duinplasjes die normaal goed zijn voor Bokjes in het najaar waren nu te droog.

Oeverloper

6 nov – 1 tp, pontsteiger, Velsen-Noord – Dick Groenendijk

17 dec – 1 tp, spuisluis, IJmuiden - André van Vliet

3 jan – 1 tp, De Oude Venne, Uitgeest – Theo Admiraal

Kemphaan

Hele periode aanwezig in de Castricum- en Limmerpolders. Maximum:

11 jan - 61 tp, Oosterveld, Limmerpolder – H. Schekkerman

29 dec – 35 Z over zee, Castricum aan Zee – H. Schekkerman, H. Groot.

Steenloper

14 dec – 186 tp, strand Noordpier – H. Schekkerman. Grootste aantal, foeragerend op aangespoelde mesheften.

Grote Jager

8 dec – 1 Z, Castricum aan Zee – H. Schekkerman

22 dec – 2 Z, Castricum aan Zee – H. Schekkerman

22 dec – 1 tp, Noordpier IJmuiden – Jan Wies

30 dec – 2 tp, Noordpier IJmuiden – Jan Dekker

31 dec – 1 tp, Castricum aan Zee – R. van Bemmelen

Kleine Jager

3 nov – 1 tp, Castricum aan Zee – G. Keijl

22 dec – 1 N, Castricum aan Zee – H. Schekkerman

23 dec 1 tp, Noordpier IJmuiden – H. Schekkerman

Zwartkopmeeuw

25 dec – 1 ovv, Limmerpolder – Leo Heemskerk

Pontische Meeuw

14 Waarnemingen langs de kust verspreid over de periode, en één meer landinwaarts, bij T Zeeweg-N203 bij Limmen op 25 jan (J. Oosterom e.a.)

Geelpootmeeuw

11 nov – 1 1kj tp, Noordpier IJmuiden – Marie-José Snijders

25 t/m 27 dec – 1 ad tp, strand Egmond – Arnold Wijker, W. Olbers.

Grote Burgemeester

25 t/m 26 dec – 1 juv tp, strand Egmond – A. Wijker, Joep de Leeuw

3 t/m 5 jan – 1 juv tp, Noordpier IJmuiden – F. Lanfermeijer, L. Edelaar e.a.

18 t/m 19 jan – 1 juv tp, strand en Noordpier – L. Knijnsberg e.a.

Kleine Burgemeester

16 nov – 1 1kj ovv, Noordpier IJmuiden – W. Olbers

22 dec t/m 23 jan – 1 juv tp, Noordpier IJmuiden – D. Groenendijk e.v.a. Zelfde vogel als op 16 nov; in de tussenliggende weken huisde hij/zij vooral in de visserhaven, maar vanaf eind dec werd het hoge bassin bij het begin van de pier de favoriete hangplek. Dat leverde 124 meldingen op waarneming.nl op.

18 jan – 1 ad, strand Wijk aan Zee – L. Edelaar. Vermoedelijk de vaste overwintelaar van Amsterdam-West; die heeft ook in eerdere jaren wel eens een uitstapje gemaakt naar 'ons' strand.

Papegaaiduiker

1 jan – 1 N, Noordpier IJmuiden – Dennis de Heer

Oosterse Tortel

22 t/m 31 jan – 1 juv tp, Zuiderkerklaan, Limmen. 'Ontdekt' aan de hand van een naar waarneming.nl gezonden foto van een onbekende duif in een tuin. Achtste geval in Nederland van deze dwaalgast, en een nieuwe soort voor de regio. Het betrof de ondersoort *Streptopelia orientalis meena* (Meenatortel), met broedgebied van ZW-Siberië tot Iran en de Himalaya. Oosterse Tortels duiken in Europa gewoonlijk op in het late najaar of de winter, vaak bij bewoning (voer!), en blijven dan soms lang hangen. Dat lijkt ook deze vogel te gaan doen. Hij trok een gestage stroom bezoekers; t/m 31 jan werden 360 meldingen ingevoerd op waarneming.nl.

Oosterse Tortel, Limmen, 27 januari

Foto: Leo Heemskerk

Kerkuil

25 dec – 1 verkeersslachtoffer, A9 t.h.v. Beverwijk – G. Keijl

7 jan – 2 tp, Heemskerkerduin – Piet Admiraal

22 jan – 1 Limmer- en 1 Castricumerpolder – R. Oosterlaar, M. Hoogendoorn

Oehoe

24 nov – 1 tp, Bakkum-N. – P. Zwitser. Vermoedelijk de bekende escape.

Ransuil

Op twee roestplaatsen in Heemskerk werden maximaal 11 en 6 vogels gemeld. Vanaf 24 dec riep en baltste er alweer een paar in Noord-End, Castricum – L. Heemskerk, J. de Leeuw

Velduil

23 dec – 1 tp, Westerduinen, NHD Heemskerk – L. Knijnsberg, W. Bol

Vale Gierzwaluw

14 nov – 1 N, onzeker, Infiltratiegebied Castricum – M. Res, H. Groot. In de 1^e helft van nov bracht een sterke zuidelijke luchtstroming diverse Vale De Winterkoning 54 (2)

Gierzwaluwen naar Nederland. Op 11-13 nov werden er bijvoorbeeld minstens 6 gezien (Texel, Utrecht, Zeeland). De langzaam noordwaarts vliegende gierzwaluw die Mark Res in de ochtend van 14 nov ontdekte vanaf het uitkijksduin bij de vinkenbaan was dan ook vast een Vale, maar vloog te ver weg om kenmerkende details te zien. Hij werd nog wel opgepikt bij Egmond aan Zee, maar ook daar kort en op afstand. Indien zeker gesteld zou ook dit een nieuwe soort voor de regio zijn geweest.

Halsbandparkiet

25 dec – minstens 80 op slaappleats, Maerelaan, Heemskerk – L.Bregman
12 t/m 29 jan – ca. 80 op slaappleats, Soomerweg, Castricum – L. Heemskerk

IJsvogel

105 Meldingen: 18 in nov, 25 in dec en 62 in jan; maximaal 3 bijeen (Karpervijver)

Kleine Bonte Specht

Zes waarnemingen, uit NHD terreinen Bakkum, Castricum en Heemskerk.

Roodstuitzwaluw

14 nov – 1 tp, Watervlakweg, NHD Castricum – D. Groenendijk. “Vloog op ooghoogte een paar mooie rondjes; tijdens het doorgeven kwijt geraakt en in het uurtje zoeken daarna niet meer terug gevonden. Ik dacht met het blote oog aan een Huiszwaluw, maar was met de kijker snel duidelijk dat het om een Roodstuitzwaluw ging! Onderstaartdekveren zwart en scherp afgesneden; staartvork diep en buitenste staartpenen relatief lang; stuit niet zuiver wit, maar met een lichte bruinige tint; groezelig kopje en lichtbruin nekbandje. Manier van vliegen viel ook op als afwijkend van Huiszwaluw met rustiger vleugelslagen en veel glijpauzes.” Er worden jaarlijks (vooral in het voorjaar) meerdere Roodstuitzwaluwen gezien in Nederland, maar dit is pas de eerste waarneming in onze regio.

Strandleeuwerik

3 nov – 1+6 Z, Vogelduin, NHD Bakkum – H. Schekkerman e.a.
4 nov – 2 Z, Vuurbaakduin, Wijk aan Zee – Jilis Roos, H. Schekkerman
15 nov – 1 Z, vinkenbaan

Grote Pieper

4 nov – 1 Z, Vogelduin – Huub Huneke, Edwin Kerssens, J. Schagen
4 nov – 2 Z, duinen Reijndersweg, Wijk aan Zee – H. Schekkerman, Jilis Roos
8 nov – 1 tp, Oldenborghweg, NHD Heemskerk – D. Groenendijk, S. Olij

Waterpieper

6 nov – 1 tp, Waterberging Heemskerk – T. Admiraal
11 jan – 1 ovv, Heemskerker Noordbroek – H. Schekkerman
18 jan – 3 tp, Limmerpolder – T. Admiraal
20 jan – 1 tp, Hempolder, Akersloot – H. Schekkerman
20-21 jan – 2 tp, Dorregeesterpolder – E. Kerssens, H. Groot, D. Groenendijk

Grote Gele Kwikstaart

79 meldingen, de meeste van pleisterende vogels, meest in de dorpen maar ook de Karpervijver was een favoriete plek.

Witte Kwikstaart

dec-jan – Max. 28 tp, Heemskerkerduin – H. Schekkerman, R. van Bemmelen
28 dec – 1 tp, Zanderij, Castricum – M. van Leeuwen, Renie van der Werf
6 jan – 1 ovv, Onderlangs, Castricum – J. Schagen
11 jan – 3 tp, Waterberging Heemskerk – H. Schekkerman

Pestvogel

5 t/m 7 jan – 1 m ad tp, Onderlangs, Castricum – T. Admiraal e.v.a. De vogel verdween nadat zijn favoriete struweelrand grotendeels was weggesnoeid.

Roodborsttapuit

In dec en jan werden overwinteraars gemeld bij de Hooge Weide, Bakkum (hele periode), Wei van Brasser (20-21 jan), en langs de Dorregeesterpolder, Uitgeestermeer (21-27 jan).

Zwarte Roodstaart

4 nov – 1 tp, Reservaat, NHD Heemskerk – W. Bol
27 nov – 1 tp, Noordersluis, Velsen – Ronald Honders
4 jan – 1 tp, Tata Steel, Beverwijk – M. Res

Beflijster

Laatste najaarswaarnemingen op 2 nov (1 vinkenbaan) en 4 nov (1 Grote Vlak, NHD Heemskerk – W. Bol).

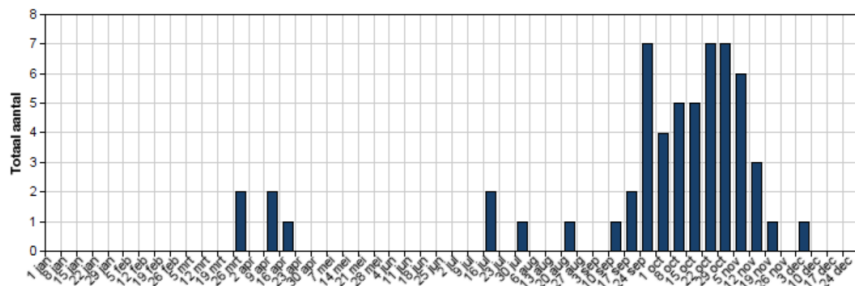
Cetti's Zanger

Vangsten op de vinkenbaan op 3, 4 (terugvangst van 19 okt), 5, 9 (2 exx), 11 (terugvangst) en 15 nov brachten het totaal dit najaar op een vette 14.
4 nov – 1 tp, Hoefijzermeer – C.S. Roselaar. In het riet bij het Boetje van Kees.

17 t/m 18 nov – 1 tp, Infiltratiegebied nabij de Kwal – H. Schekkerman, R. van Bemmelen, H. Groot e.a.

28 dec t/m 27 jan – max 4 tp, Dorregeesterpolder, Uitgeestermeer – H. Schekkerman, H. Groot e.a. Op 28 dec en 20 jan minstens 4 vogels roepend op verschillende plekken; één kort zingend op 20 en 27 jan.

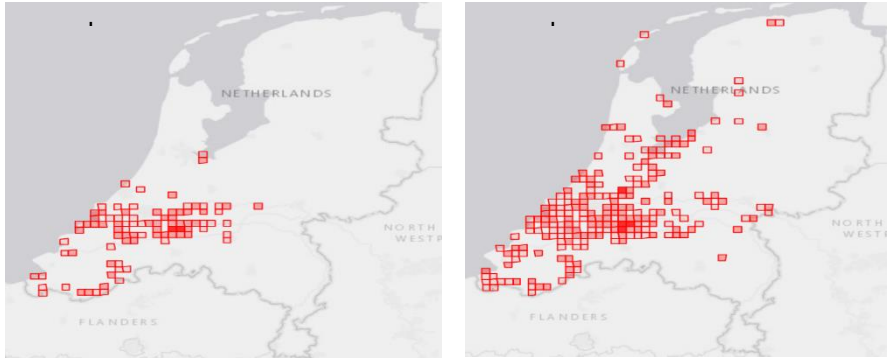
Samen met de 9 vogels uit aug-okt komt het aantal dit najaar op de vinkenbaan geringde Cetti's Zangers op een vette 14. Sinds de eeuwwisseling zijn op de vinkenbaan nu 58 vangsten geweest, maar tot dit najaar waren er nog maar 5 veldwaarnemingen in onze regio, waarvan 2 'onzeker' en 2 van zang waarbij niet is uitgesloten dat een stukje vinkenbaangeluid werd gehoord. De 2 waarnemingen in het infiltratiegebied dit najaar houden ook niet over als je bedenkt dat 4 van de 14 geringde vogels na 1-2 weken werden teruggevangen, en dus langere tijd aanwezig zijn geweest. Naast de gewoonte van deze soort zich te verbergen in dichte (riet)ruigte speelt hierbij een grote rol dat (bijna) alle op de vinkenbaan geringde vogels vrouwtjes waren, die dus niet (of zelden) de opvallende zang laten horen. Bij Cetti's Zangers zwerven vrouwtjes vaker en over grotere afstanden uit dan mannetjes. Dat gebeurt vooral tussen half sep en half nov (fig. 2). Toch zijn er niet zo ver van ons werkgebied in recente jaren ook territoriale mannen vastgesteld, o.a. in Westzaan, Geestmerambacht en Zwanenwater.

Fig. 2. Cetti's Zanger: vangsten op de vinkenbaan sinds 2000, per week (n=58). Bedenk bij de interpretatie dat doorgaans vanaf half november de meeste netten worden opgeruimd.

Cetti's Zangers breiden zich recent flink uit in Nederland vanuit een kern rond de Biesbosch, waar in 2015 al meer dan 750 paren broedden. De laatste twee jaar heeft die uitbreiding extra impuls gekregen (fig. 3). Het aantal vogels geringd in het najaar op ringstations die hun vangsten rapporteren op Trektellen.nl schommelde in 2010-2015 tussen 3 en 36, maar nam daarna toe tot 57 in 2016, 143 in 2017 en maar liefst 262 in 2018! Toch

vormden de minimaal 4 Cetti's in 1,5 km rietzoom langs het Uitgeestermeer in dec-jan nog een verrassing. In januari werden hier ook enkele zangstrofen gehoord. Zullen we dit voorjaar het eerste broedgeval in de regio kunnen begroeten?

Fig. 3. Atlasblokken (5x5 km) in Nederland waar Cetti's Zangers zijn gemeld in november-december in 2015 (links) en 2018 (rechts; bron: waarneming.nl).

Siberische Tjiftjaf

11 nov – 1 vangst, vinkenbaan (DNA-bevestigd)

15 nov – 1 vangst, vinkenbaan (DNA-bevestigd)

25 nov – 1 vangst, vinkenbaan (DNA-bevestigd)

21 jan – 1 tp, Infiltratiegebied/Glopstukken – Dick Groenendijk

Tjiftjaf

In dec-jan nog vrij veel (18) waarnemingen, en 3 vangsten op de vinkenbaan.

Bladkoning

Vangsten op de vinkenbaan op 3, 8 en 12 (terugvangst op 14) nov brachten het totale aantal daar dit jaar geringde Bladkoningen op een ongekennde 114. Daarnaast nog late waarnemingen in het duin op 3, 9, 14 en 18 nov (R. van Bemmelen, H. Groot, J. Schagen, H. Schekkerman, A. Wijker).

Witkopstaartmees

7 nov t/m 23 jan – max. 7 tp, omgeving Zeeveld, NHD Bakkum – A. Wijker, H. Groot, M. Res e.a. Een klein groepje werd gezien ten noorden van het Zeeveld op 7-10 nov, en opnieuw van 18-23 jan. Het is niet onwaarschijnlijk dat ze ook in de tussenliggende periode in de omgeving zaten.

27 jan – 1 tp, recreatiegebied Dorregeest, Uitgeest – H. Groot. In groepje gewone Staartmezen.

Witkopstaartmees, NHD Bakkum, 23 januari

Foto: René Hoogenboom

Baardmannetje

3 nov – 4 tp, Infiltratiegebied – G. Keijl

28 dec – 2 tp, Hoefijzermeer – R. van Bemmelen, Kasper Hendriks

28 dec t/m 31 jan – max. 15 tp, Dorregeesterpolder – H. Schekkerman e.a.

30 jan – 2 tp, Hempolder, Akersloot – T. Admiraal

Klapekster

3-19 nov – 1 tp Vogelduin en Hoge Toren, NHD Bakkum

4 nov – 1 ovv, vinkenbaan

21-23 nov - 1 tp Zuidernollen, NHD Castricum

8-12 dec – 1 tp Vogelduin en Hoge Toren

24 dec t/m 3 jan – 1 tp, Zuidernollen en Reservaat, NHD Castricum/Heemskerk

24-31 jan – 1 tp, Zuidernollen en Reservaat

(H. Boomsma, H. Groot, Jacos Jes, L. Knijnsberg, Klaas Mudde, Natasja Nachbar, H. Stapersma, A. Wijker e.a.) Gezien de afstand van ruim 3 km tussen Vogelduin/ Hoge Toren en Zuidernollen/ Reservaat zou je denken dat er twee verschillende winterterritoria bezet waren, maar de waarnemingen overlappen niet in de tijd, behalve eenmalig op 4 nov. Het is dus niet uit te sluiten dat er toch maar één Klapekster overwinterde, met twee gescheiden activiteitskernen. Sowieso wist hij/zij weer vaak tijdenlang uit beeld te blijven.

Roek

17 nov – 2 Z, Zuidernollen – Jorg Schagen

18 nov – 1 Z, vinkenbaan

Barmsijs

In november enkele tientallen waarnemingen van meest kleinere groepjes (max 25 exx). Op de vinkenbaan werden 105 Grote en 4 Kleine Barmsijen gevangen.

Keep

Het was een goed kepennajaar. Op de telpost passeerden veel doortrekkers (beste dagen: 14 okt – 1057 exx, 3 nov – 2064 exx) en er pleisterden ook veel vogels. Op 1 en 2 dec foerageerden nog 150 Kepen op beukennootjes rond Kijk-Uit, NHD Castricum (J. Vroege). Daarna werden de aantallen snel kleiner.

Kruisbek

1 nov – 1 Z, Reggers, NHD Egmond – Hans Kuperus

8 nov – 1 ovv, Zeeweg, NHD Castricum – Dick Groenendijk

14 nov – 3 N, Wei van Brasser, NHD Bakkum – Hans Groot, Rene Hoogenboom

Geelgors

Acht waarnemingen van in totaal 9 exx zuidwaarts trekkend door het Vogelduin en bij de vinkenbaan tussen 3 en 17 nov. Daarna nog:

27 dec – 1 W, Koninsduin, Bakkum – Sander Lagerveld
27 dec – 1 tp, Soeckebacker, NHD Egmond, Egmond – L. Knijnsberg
14 jan - 1 ovv, Heemskerkerduin, Heemskerk – R. van Bemmelen

Grauwe Gors

3 nov – 1 Z, Vogelduin – H. Schekkerman, S. Rijnbeek, R. Altenburg, R. van Bemmelen, H. Groot, R. Oosterlaar, M. Res e.a. (geluid opgenomen). Deze soort is al decennia een grote zeldzaamheid in onze regio. Voor de meest recente waarnemingen moeten we terug tot nov 1995, maart en mei 1994 en okt 1992 (alle bij de vinkenbaan). Daarvóór waren er diverse waarnemingen in de jaren '70, toen de soort nog broedde in Groningen, Zeeland, Limburg en het Rivierengebied.

IJsgors

3 nov – 2 Z, Reggers-Sandervlak en Vogelduin – H. Kuperus, H. Groot e.a.
10 nov – 1 tp, Lange Vlak, NHD Heemskerk – Rienk Slings
Daarna nog vangsten op de vinkenbaan op 17 en 23 nov.

Sneeuwgorse

16 Waarnemingen van in totaal 29 vogels (grootste groep 6) langs het strand en in het buitenduin; 11 in nov, 3 in dec, 2 in jan.

Lezingen & Excursies, 2^e kwartaal 2019

Commissie Lezingen & Excursies

Let op: we vertrekken steeds vanaf het parkeerterrein aan de achterzijde van station Castricum (ter hoogte van 'Huis van Hilde').

Advies: 'ad hoc' initiatieven en eventuele wijzigingen worden doorgegeven via onze e-mailberichten. Zorg er a.u.b. voor dat uw e-mailadres bekend is bij de VWG-ledenadministratie.

Zaterdag 9 maart: Lezing 'Vogeltrek in Zuid-Spanje'.

Spreker: Hans Stapersma. Zie stukje in Winterkoning van jan-2019.
PWN Bezoekerscentrum 'de Hoep'; aanvang 14.00 uur.

Vrijdag 29 t/m zondag 31 maart: Voorjaarsweekend 'Zuid-Limburg'.

Excursieleider: Kees Roselaar.

De inschrijving is gesloten, deelnemers zijn op de hoogte.

Woensdag 10 april: Algemene Ledenvergadering.

Locatie: Dorpshuis "De Kern", Overtoom 15, 1901 EW Castricum.

Aanvang: 20.00 uur.

Tijdens de VWG-jubileumviering (60 jaar; maart-2018) werden 'historische' filmpjes vertoond. Op veler verzoek worden deze na de ALV-pauze nogmaals vertoond.

Zondag 14 april: Dagexcursie 'Waverhoek/Botshol, Groene Jonker en de Iepelaarkolonie van Haarlemmerliede'. Met een rondwandeling bij Waverhoek (steltlopers en rietvogels). Tevens hopen we op Dwergmeeuwen.

Excursieleider: Arend de Jong.

Vertrek achterkant station Castricum: 7.00 uur; tot ca. 16.30 uur

Zaterdag 4 mei: Dagexcursie 'Dwingelderveld, de Auken (bij Steenwijk).

Als er nog tijd is ook: polder Wetering-Oost (bij Blokzijl)'. Met mogelijk Kraanvogels, Roodhalsfuut, Bonte Vliegenvanger. Wie weet ook Grauwe Klauwier. 'Zeker' Purperreigers.

Excursieleider: Kees Roselaar.

Vertrek achterkant station Castricum: 7.00 uur; tot ca. 18.00 uur.

(mogelijk iets later thuis, misschien tóch een extra broodje meenemen...).

Zondag 2 juni: Driekwartdag-excursie 'Zwanenwater'.

Een mooie wandeling door dit prachtige gebied.

Excursieleider: Huub Huneke.

Vertrek achterkant station Castricum: 6.30 uur; tot ca. 13.00 uur.

Vrijdag 1 t/m zondag 3 november: Weekendexcursie 'Kraanvogels in de Diepholzer Moorniederung'.

Excursieleider: Hans Stapersma.

Zie stukje hieronder.

Noteer ook deze (voorlopige) data alvast in uw agenda:

Juni / juli   Ad hoc excursie Nachtzwaluwen 'Schoorlse Duinen'

Juli / aug   Ad hoc excursie bollenveldjes

Wo 13 nov   Algemene Ledenvergadering in 'De Kern'.

Weekendexcursie 'Diepholzer Moorniederung' - Kraanvogels e.a.

In het weekend van vrijdag 1 t/m zondag 3 november gaan we naar de 'Diepholzer Moorniederung' ten NO van Osnabrück. Daar vindt dan spectaculaire slaaptrek plaats van Kraanvogels en Rietganzen. Dát is het doel van de tocht. Verder maken we een goede kans op Blauwe Kiekendieven en enkele Klapeksters. De excursie staat onder leiding van Hans Stapersma. We verblijven in een comfortabel hotel in het plaatsje Wagenfeld. We hebben logies gereserveerd voor (max.) 16 deelnemers. Het vervoer zal plaatsvinden met (huur)busjes. De kosten (voor vervoer, logies, ontbijt, lunchpakketten, dus exclusief avondeten) bedragen rond € 185,- per persoon, enigszins afhankelijk van het werkelijk aantal deelnemers.

Bij goed weer zullen we enkele stevige wandelingen maken.

U kunt zich hiervoor aanmelden in de periode tussen 10 en 30 april, uitsluitend via een email aan excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl. Er zal t.z.t. een aanbetaling van € 75,- worden gevraagd, waarna de aanmelding definitief wordt.

Nieuwe (jeugd)leden

Femie de Jager

Mw. A. de Vos
Hr. E. v.d. Steen
Hr. C.G.J. van Nieuwenhuisen
Mw. A. Jongerius-Buhrs
Quint van Tongeren
Hymke Meijer

Castricum
Castricum
Beverwijk
Castricum
Uitgeest
Castricum

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

<i>Redactie</i>	Martine Kamminga Jan Zweeris Cees op den Velde Hans Stapersma	0251-679171 0251-232914 06-57565812 06-22684313
<i>Redactieadres</i>	Cees op den Velde Meeuwenlaan 31 1935 ER Egmond-Binnen ceesodvelde@quicknet.nl	
<i>Website</i>	https://vwgmidden-kennemerland.nl	
<i>Vinkenbaansecretaris</i>	Arnold Wijker	072-5070793
<i>Vinkenbaancoördinator</i>	Richard Reijnders	0251-656089
<i>Commissie Lezingen & Excursies</i>	Renie van der Werf Marian van Leeuwen Ronald Sunnotel excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl	072-5337078 0251-311092 06-10403680
<i>Werkgroep Kerkuilen & Steenuilen</i>	Henk Eenhoorn Oosterweide 69 1902 SG Castricum	0251-654971
<i>Werkgroep Ruimtelijke Ordering, secretaris</i>	Peter Lechleitner	0251-313425
<i>Werkgroep Roofvogels</i>	Henk Levering Henk Schoonenberg Pr. Frederik Hendrikstraat 6 1901 CK Castricum	0251-659540 0251-656825
<i>Werkgroep IJsvogels</i>	Klaas Pelgrim ijsvogelwerkgroep@vwgmidden-kennemerland.nl	06-29098695
<i>Jongeren Werkgroep</i>	Micha de Heus Piet Admiraal	06-49918837 0251-232603
<i>AID (Algemene Inspectie Dienst) Kerkrade</i>		0800-0488

1. Excursie Nulder nauw, Zeewolde, 15-12-2018	Huub Huneker
2. Excursie Noordpier, 20-01-2019	Cees op den Velde
10. Excursie ZH en Zeeuwse eilanden, 16-02-2019	Hans Stapersma
12. Samenvatting Roofvogels 2018	Henk Levering
13. Archief VWG geheel in Waarneming.nl	Hans Schekkerman
18. Geoorde Futen in het Doornvlak	Arend de Jong
23. Een nieuw Sovon-project: <i>Live Atlas</i>	Hans Schekkerman
25. Roofvogels en Boommarters, Castricum 2017 2108	Jos Vroege
29. Witbandkruisbek II	Jos Vroege
30. Wist je dat.....?, deel 16	Jan Zweeris
31. Korte berichten, deel 12	Jan Zweeris
33. Dagboek Heemskerk, nr. 23	Jan Zweeris
36. Ooievaars geteld	Huub Huneker
37. Jongerenrubriek "Het Winterkoninkje"	Cees Baart
42. Vogelbladen, februari 2019	Martine Kamminga
44. Vogelwaarnemingen in Midden-Kennemerland, nov-18/jan-19	Hans Schekkerman
60. Lezingen & Excursies, 2 ^e kwartaal 2019	Commissie Lezingen & Excursies
62. Nieuwe (jeugd)leden	Femie de Jager